

NOTAT

2025

Hjemmeforhold og familiekonflikt

Del av «Langtidskonsekvenser av koronapandemien for oppvekst og likestilling».

Hjemmeforhold og familiekonflikt

Holt, T., Oftedal, A., Larsen, L., & Baardstu, S.

Juni, 2025

Notat skrevet på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som del av prosjektet «Langtidskonsekvenser av koronapandemien for oppvekst og likestilling»

Innhold

Forord	3
Sammendrag	3
Innledning	5
Foreldres fungering under pandemien	5
Foreldrekonflikter i utsatte grupper og i familier der foreldre bor fra hverandre	7
Ulike smitteverntiltak	8
Teoretisk rammeverk	8
Problemstillinger	9
Metode	10
Utvalg og prosedyre	10
Pandemiperiodene	11
Mål	12
Analyser	15
Frafallsanalyser:	16
Resultater	17
Problemstilling 1: Utvikling av konstruktive og destruktive foreldrekonflikter gjennom og etter pandemien	17
Problemstilling 2: Forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre	20
Problemstilling 3: Betydningen av foreldrestress tidlig i pandemien for konfliktutviklingen under og etter pandemien	21
Problemstilling 4: Kjennetegn ved foreldrene som rapporterte om en økning i destruktive foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser.	23
Problemstilling 5: Forskjell i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak	24
Diskusjon	26
Utvikling av konstruktive og destruktive foreldrekonflikter gjennom og etter pandemien	26
Ingen kjønnsforskjell i konfliktutvikling	27
Betydningen av foreldrestress tidlig i pandemien for konfliktutviklingen under og etter pandemien	28

Kjennetegn ved foreldrene som rapporterte om en økning i destruktive foreldrekonflikter i pandemien ulike faser.	28
Ingen forskjell i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak	29
Styrker og Begrensninger	30
Konklusjon og implikasjoner	32
Referanser	34
Vedlegg	40
Vedlegg 1: Utvalg: Beskrivelse av familiene i utvalget ved rekrutteringstidspunktet	40
Vedlegg 2: Spørsmål til foreldre	41
Vedlegg 3: Familievernkontor	42
Vedlegg 4: Sensitivitetsanalyser med selv- og andrerapport	43
Vedlegg 5: Frafallsanalyser	44

Forord

Vi trenger mer kunnskap om hvordan foreldre opplevde og håndterte belastninger gjennom covid-19-pandemien i Norge. I dette notatet har vi undersøkt utviklingen av foreldrekonflikter fra før, til under og etter covid-19-pandemien.

Notatet er skrevet på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), som en del av et større prosjekt; «Langtidskonsekvenser av koronapandemien for oppvekst og likestilling».

Resultatene baserer seg på data fra studien Familier i Norge: Foreldreskap, Samliv og Konflikt (FamilieForSK) ved Folkehelseinstituttet. Dette er en longitudinell studie med formål å undersøke hvordan forhold i og rundt familien henger sammen med barns trivsel og utvikling, med særlig vektlegging av relasjoner i familien. Familiene er rekruttert fra familieverntjenesten.

Vi ønsker å rette en stor takk til familier som har deltatt i studien. Deres bidrag har gitt verdifull kunnskap, som blant annet presenteres i dette notatet.

Sammendrag

Både destruktiv og konstruktiv konfliktatferd omhandler hvordan personer forholder seg ved uenigheter. Destruktive foreldrekonflikter kan utgjøre en risikofaktor for psykisk uhelse blant barn og unge. Eksempler på destruktive konflikter er fiendtlige, fastlåste, eller verbalt aggressive konflikter (Cummings & Davies, 2010). Konstruktive foreldrekonflikter kjennetegnes derimot av at foreldre samarbeider og håndterer uenigheter på en god måte, noe som kan ha en positiv innvirkning på barn og unge (Lee et al., 2021). Foreldrestress har også vist seg å henge sammen med barn og unges trivsel og psykiske helse (Hattangadi et al., 2020; Kochanova et al., 2021). Foreldrestress beskriver det stresset foreldre opplever når de føler at kravene ved å oppdra barn overstiger deres ressurser eller mestringsevne (Abidin, 1992).

Med dette notatet ønsket vi å undersøke følgende problemstillinger:

- 1) Hvordan utviklet destruktive og konstruktive foreldrekonflikter seg fra før til under og etter pandemien?
- 2) I hvilken grad var det en forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre?
- 3) Hvordan påvirket foreldrestress tidlig i pandemien konfliktutviklingen under og etter pandemien?
- 4) Hva kjennetegner familiene (hva angår bakgrunnsopplysninger som arbeidssituasjon, utdanning og økonomi, om foreldrene bor sammen eller ikke, antall barn og alder på barna) som opplevde, eller ikke opplevde, en økning i foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser?
- 5) I hvor stor grad var det forskjeller i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak?

Vi baserte oss på data om 2520 foreldre som deltok i FamilieForSK-studien ved én eller flere datainnsamlinger, før, under og etter pandemien. Foreldrene ble rekruttert fra 37 ulike familievernkontor i Norge. Basert på tidspunktet for når foreldrene svarte, delte vi svarene inn i seks perioder:

- Pre-pandemi (desember 2019–11. mars 2020)
- Første nedstenging (12. mars–30. april 2020)
- Første gjenåpning (1. mai–30. november 2020)
- Andre nedstenging (desember 2020, da Delta-varianten kom til Norge)
- Andre gjenåpning (juni 2021, da vaksineringsen hadde kommet godt i gang)
- Post-pandemi (oktober 2022–april 2023, full gjenåpning av samfunnet)

Vi benyttet mikset effektmodeller («mixed effects» modeller) for å undersøke utviklingen av foreldrekonflikter fra før, til under og etter pandemien.

Det var en signifikant økning i konstruktive foreldrekonflikter både i den første og i den andre nedstengingsperioden, sammenlignet med perioden før pandemien startet. Når det gjaldt destruktive foreldrekonflikter, var det en reduksjon i denne konfliktatferden i den første og andre nedstengingsperioden, i tillegg til i den andre gjenåpningsperioden og post-pandemiperioden. Vi fant ingen forskjeller i konfliktutvikling mellom mødre og fedre, eller mellom familier som bodde i områder med ulik grad av smittetrykk. Videre fant vi at foreldre med høyt foreldrestress tidlig i pandemien, rapporterte mer destruktiv og mindre konstruktiv konfliktatferd på tvers av alle perioder enn foreldre med lavere nivåer av foreldrestress. Samtidig viste disse foreldrene en større reduksjon i destruktiv konfliktatferd fra tidlig i pandemien til post-pandemiperioden, sammenlignet med de som hadde lavere foreldrestress. Vi fant videre at foreldre som bodde sammen, hadde større risiko for økte nivåer av destruktive konflikter under den første nedstengningen, sammenlignet med foreldre som bodde hver for seg. Ingen av de andre variablene vi undersøkte hadde sammenheng med økning i destruktive foreldrekonflikter gjennom pandemien.

Funnene i dette notatet viser at foreldrene hadde høyere nivåer av konstruktive konflikter og lavere nivåer av destruktive konflikter under nedstengningsperiodene. Dette kan tyde på at foreldrene, til tross for krevende perioder, har mobilisert positive krefter. Kanskje kan foreldrene også ha opplevd sider ved nedstengingen som positive, som videre kan ha redusert destruktive konflikter og promotert samarbeid. Samtidig hadde foreldrene som rapporterte om mer tidlig foreldrestress gjennomgående mer verbal aggresjon og mindre samarbeid på tvers av alle pandemiperiodene. Dette støtter opp om at det er viktig å ha tilgjengelige tjenester som støtter familier i krisesituasjoner.

Innledning

Forskning viser at foreldrekonflikter har en tydelig sammenheng med barns trivsel og psykiske helse (Harold & Sellers, 2018; van Eldik et al., 2020). Studier har blant annet dokumentert at barn som opplever foreldrekonflikter har større sannsynlighet for å utvikle emosjonelle vansker, atferdsvansker, somatiske plager, sosiale vansker, samt prestere dårligere på skolen (Brock & Kochanska, 2016; Clements et al., 2014; Harold & Sellers, 2018). Dette er vist både i familier hvor foreldre bor sammen, og der foreldrene bor fra hverandre (Fosco & Grych, 2010).

Det er de destruktive foreldrekonfliktene som er skadelige for barn (Cummings & Davies, 2010). Det vil si konflikter som er fiendtlige, fastlåste, involverer barnet og hvor foreldrene er verbalt aggressive (Cummings & Davies, 2010; Goeke-Morey et al., 2013; Shelton & Harold, 2008; van Eldik et al., 2020). I motsatt fall kan foreldrekonflikter som er av mer konstruktiv art, det vil si at foreldre samarbeider ved uenigheter og løser problemer og uenigheter på en god måte, virke positivt på barn og unge (Lee et al., 2021; McCoy et al., 2013). Da kan barn lære problemløsning, og de får erfare at det er trygt å være uenige og åpent kommunisere med hverandre.

Det å ha et særlig blikk på konflikt mellom foreldre under og etter pandemien er viktig for å forstå hvordan samfunnsmessige kriser med nedstengning og isolasjon kan påvirke familiedynamikken over tid. Videre er det viktig å forstå hva som har sammenheng med denne konfliktutviklingen, for å kunne identifisere de mest utsatte barna og familiene for eventuelle senere krise- og nedstengningsperioder.

I dette notatet undersøker vi hvordan konstruktive og destruktive sider ved foreldres konfliktatferd utviklet seg fra tiden før, til både under og etter covid-19-pandemien. Vi ser også på hvordan foreldrenes kjønn, foreldrestress, smitteverntiltak og ulike familie- og bakgrunnsforhold henger sammen med endringer i konfliktnivå over tid. Utvalget består av familier rekruttert til FamilieForSK-studien ved FHI. Dette er en longitudinell studie som undersøker dynamikk og forhold i familien, og særlig hvordan det påvirker barn og unge. Familiene er rekruttert fra familieverntjenesten i Norge, et lavterskel hjelpetilbud for familier som står overfor ulike typer utfordringer. Tjenesten tilbyr blant annet mekling ved samlivsbrudd, og gir rådgivning, veiledning og terapi til par og familier som opplever vanskeligheter. Dette kan omfatte utfordringer i parforholdet, i relasjonen mellom foreldre og barn, i foreldresamarbeidet eller i nye familiekonstellasjoner etter samlivsbrudd. Målet er å bidra til bedre kommunikasjon og samarbeid, samt å styrke relasjonene mellom familiemedlemmer (NOU 2019: 20).

Foreldres fungering under pandemien

Smitteverntiltakene som ble igangsatt da covid-19-pandemien rammet Norge hadde påvirkning på familienes hverdag. Nedstenging av fritidsaktiviteter og fysisk skole/barnehage for barn og unge, kombinert med utstrakt grad av hjemmekontor for mange foreldre, gjorde at flere familiemedlemmer måtte tilbringe mer tid sammen enn tidligere. Disse endringene kan ha vært utfordrende for mange foreldre. På grunn av barnas hjemmeskole fikk flere foreldre ekstra forpliktelser knyttet til å passe på og strukturere barnas hverdag. Dette kunne utgjøre en ekstra stressfaktor. I en artikkel fra FamilieForSK-studien har forskerne funnet at det var en markant økning i nettopp foreldrestress i denne første fasen av pandemien (Helland et al., 2021). Med foreldrestress mener vi den belastningen som oppstår når kravene ved å være foreldre overstiger deres opplevde

ressurser eller mestringsevne (Abidin, 1992). I artikkelen til Helland og kollegaer (2021) ble foreldrene blant annet spurt om det å ha omsorg for barna krevde mer tid og energi enn de hadde, og om de følte seg overveldet av ansvaret ved å være forelder. Nivået av foreldrestress ble sammenlignet med nivået før pandemien startet. Selv om man fant en økning i nivået av foreldrestress tidlig i pandemien, fant man ingen slik økning i foreldrenes destruktive konfliktstrategier, som verbal aggresjon og involvering av barn i konfliktene. Tvert imot, det var en tendens til at nivået av disse konfliktstrategiene gikk noe ned under den første nedstengningen. Det var heller ingen forverring av foreldrenes psykiske helse i den første fasen av pandemien (Helland et al., 2021).

Funnene som ble avdekket i artikkelen til Helland og kollegaer (2021) er viktig å følge opp av flere grunner. For det første var det overraskende at gjennomsnittlige nivåer av foreldrestress og foreldrekonflikter ikke utviklet seg i samme retning. En ny rapport som har undersøkt foreldrepraksis i Norge viser at foreldrestress henger sammen med ulike sider ved negativt foreldreskap, blant annet avvisning, kaos og tvang (Nygård et al., 2024). Da ble foreldrestress målt på samme måte som i FamilieForSK-studien. Dette støttes også av internasjonal forskning som viser at foreldrestress kan påvirke familiedynamikk og familiemedlemmers trivsel og psykiske helse negativt (Chung et al., 2022, 2023). En mulighet som imidlertid kan forklare hvorfor vi ikke så en økning i destruktive foreldrekonflikter parallelt med en økning i foreldrestress, er at stress på kort sikt kan ha hjulpet foreldre til å mobilisere krefter, blant annet for å beskytte og tilrettelegge for en best mulig hverdag for barna og familien. Det var også en dugnadsstemning i Norge, hvor myndighetene manet til felles innsats for å hindre videre smittespredning. Dette kan muligens forklare at det først og fremst var akutt foreldrestress som viste seg i pandemiens første fase, mens foreldrenes konflikter ikke ble tilsvarende påvirket. Samtidig vet man at stress kan ha negative virkninger over tid. Når akutt stress blir til kronisk stress kan det påvirke psykisk helse og trivsel på senere tidspunkt (House, 2002). Det er derfor ikke urimelig å forvente at foreldresamspill og foreldrekonflikter ble mer påvirket over tid, heller enn i den første pandemifasen. Særlig er dette rimelig å forvente når man i ettertid vet at smitteverntiltakene og nedstengningen av samfunnet fortsatte også etter våren 2020. Derfor er det viktig å følge utviklingen av foreldrekonflikt over en lengre periode enn kun den første fasen av pandemien.

En annen grunn til at det er viktig å følge opp resultatene fra Helland og kollegaer (2021), er at internasjonal forskning har funnet blandede resultater når det gjelder utvikling av foreldrekonflikter gjennom pandemien (Wisyaningrum et al., 2021). For eksempel fant Günther-Bel et al. (2020) at et utvalg spanske foreldre rapporterte mindre konflikt, bedre kommunikasjon og mer samarbeid under pandemien enn tidligere. I motsetning fant Chung et al. (2023) at foreldre i Singapore, særlig mødre, opplevde økt konflikt under den første fasen av pandemien. Disse studiene var imidlertid basert på retrospektiv rapportering av endringer i foreldrekonflikt fra før til under pandemien.

Blant longitudinelle studier som følger foreldre over tid, er det flest som stammer fra USA. Daks og kollegaer (2022) rapporterte en liten økning i foreldres tilfredshet med sitt forhold til partneren, samt en nedgang i uenighet mellom foreldre over en åtte ukers periode tidlig i pandemien. I kontrast til dette, fant Lee et al. (2022) en økning i konflikt i løpet av den samme perioden blant voksne som var i et parforhold. Også Feinberg og kollegaer (2022) fant at kvaliteten på relasjonen mellom foreldre forverret seg i den første fasen av pandemien i et utvalg amerikanske familier med barn i alderen 8-10 år. En annen amerikansk studie, med foreldre til barn med autisme, fant imidlertid ingen endring i

foreldrekonflikt eller tilfredshet i parforholdet mellom april og oktober 2020 (Ekas et al., 2024). Blandede funn på tvers av studier kan skyldes flere faktorer, blant annet ulik kulturell og geografisk kontekst. Det kan også skyldes ulikheter i hvordan foreldrekonflikt ble målt, ulike tidspunkt for datainnsamling, samt ulikheter hos deltakerne, som sosioøkonomisk status, alder og kjønn. De fleste av de overnevnte studiene har undersøkt generelle utvalg av foreldre i befolkningen, ofte uten kontakt med hjelpetjenestene. Dette står i motsetning til deltakerne i FamilieForSK-studien, som var rekruttert fra familieverntjenesten, og der mange opplevde utfordringer i relasjonen til den andre forelderen.

Så vidt vi vet er det ingen tidligere studier som har undersøkt utviklingen i foreldrekonflikt longitudinelt gjennom hele pandemiperioden eller blant norske foreldre. Det finnes heller ingen studier som har belyst om foreldres konfliktatferd gjennom pandemien er forskjellig mellom mødre og fedre. Dette er interessant å undersøke ettersom tidligere forskning har avdekket kjønnsforskjeller under covid-19-pandemien på flere andre områder. Blant annet er det vist at kvinner opplevde mer stress og flere symptomer på angst og depresjon under pandemien sammenlignet med menn (Bårdstu & Helland, 2022; Gibson et al., 2021; Thomas et al., 2022).

I dette notatet ønsket vi å undersøke hvordan konstruktive og destruktive foreldrekonflikter utviklet seg fra før, til under og etter covid-19-pandemien i Norge. Vi ønsket også å få mer kunnskap om hvorvidt det var forskjeller i utviklingen av konfliktatferd mellom mødre og fedre.

Foreldrekonflikter i utsatte grupper og i familier der foreldre bor fra hverandre

Studier har tidligere identifisert flere risikofaktorer som er forbundet med økte nivåer av destruktive foreldrekonflikter (Helland & Borren, 2015). Blant annet er lavere inntekt og økonomiske vansker forbundet med mer destruktive foreldrekonflikter og andre vansker i familien (Neppl et al., 2016). Det er ikke overraskende at økonomisk stress kan føre til mer krangling og konflikter mellom foreldre. Studier har også funnet at sosioøkonomiske faktorer, som jobbsituasjon og økonomiske vansker, var viktig for familienes fungering under pandemien (Wang et al., 2021; Westrupp et al., 2023). For eksempel er det vist at foreldre som mistet jobben eller opplevde økonomiske utfordringer, hadde en økning i konflikter og negative interaksjoner med barna (Ofteidal et al., 2025; Wang et al., 2021).

Det er imidlertid få studier som har undersøkt foreldres samhandling og fungering gjennom pandemien i familier der foreldre bor hver for seg. En studie av Li et al. (2022) fra Tyskland fant at det å være enslig forelder var forbundet med mer foreldrestress og mer psykologisk stress under pandemien, sammenlignet med å være forelder som bodde sammen med en partner. Dette ble undersøkt i et utvalg av 1771 foreldre som svarte på spørreskjema i perioden mellom mars 2020 og april 2021. Vi vet imidlertid lite om hva som ellers kjennetegnet gruppen med enslige foreldre som var med i denne studien, og hvor mye barna bodde hos disse foreldrene. Tidligere forskning har vist at det at foreldre bor fra hverandre, sammenlignet med at de bor sammen, henger sammen med flere andre risikofaktorer for stress og dårlig psykisk helse, blant annet at foreldrene har flere økonomiske vansker (Breivik & Olweus, 2006). Samtidig fant Helland et al. (2021) at foreldre som bodde fra hverandre hadde en større reduksjon i destruktive konfliktstrategier (verbal aggresjon og involvering av barn i konfliktene) i den første fasen av pandemien enn foreldre som bodde sammen. Det er viktig å følge opp disse resultatene ved å undersøke konfliktutvikling i ulike familieformer gjennom senere faser av pandemien, slik at vi kan identifisere familier med særskilt behov for støtte.

I dette notatet ønsket vi å undersøke betydningen av sosioøkonomiske forhold for utviklingen av foreldrekonflikt gjennom pandemiens ulike faser. Mer spesifikt ønsket vi å se på hvordan foreldrenes arbeidssituasjon, utdanning og økonomi, og hvorvidt foreldrene bodde sammen eller ikke, hadde sammenheng med foreldrenes destruktive konfliktatferd gjennom pandemien. Vi ønsket også å få mer kunnskap om hvorvidt antall barn og alder på barna hadde påvirkning på konfliktutviklingen.

Ulike smitteverntiltak

I den første perioden av pandemien, våren 2020, ble samfunnet stengt ned i hele landet. Smitteverntiltakene var nasjonale, og det var få lokale eller regionale forskjeller i nedstengningsgrad. Samtidig kan det tenkes at familier i noen områder ble rammet hardere enn andre. For eksempel kan høyere befolkningstetthet ha gjort at familier måtte være mer forsiktige med å oppholde seg utendørs i offentlige rom. Familier som bodde mer spredt hadde derimot ofte bedre mulighet for å være utendørs, både på grunn av mindre tettbebyggelse og fordi flere hadde større hageområder.

De virkelig store forskjellene mellom befolkningsområder viste seg imidlertid i de senere fasene av pandemien, hvor det var betydelige lokale og regionale forskjeller i nedstengningsgrad. Noen av storbyene ble særlig hardt rammet, hvor mange skoler over lengre perioder opererte med rødt nivå¹. I praksis betydde dette at mange elever var bare tidvis fysisk til stede på skolen i lengre tid (Astrup et al., 2021; Utdanningsdirektoratet, 2021). På nyåret 2021, da Delta-varianten hadde spredd seg, ble også andre områder hardt rammet. Dette gjorde at regjeringen innførte et «Ring-system», med Ring 1, 2 og 3 (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, 2021). Områder innenfor Ring 1 og 2, med høyest smitte, ble utsatt for strengere nedstengningstiltak enn kommuner i Ring 3, som lå lenger unna de store smittesentrene. Eksempler på byer og områder som lå innenfor Ring 1 og Ring 2 var Oslo, Bergen og Sarpsborg, mens innenfor Ring 3 finner vi for eksempel Trondheim, Lillehammer og Molde, som var underlagt mildere tiltak.

I en rapport fra Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), om barnefamilienes hverdagsliv under pandemien, viste resultatene at det var en tendens til at personer bosatt utenfor Oslo opplevde mindre stress enn personer som var bosatt i Oslo (Egeland et al., 2021). Samtidig viste resultatene at det kun var to av fylkene, Innlandet og Vestland, som hadde signifikant lavere stressnivå enn Oslo. Vi kan ikke utfra disse resultatene generere klare hypoteser om hvorvidt det var forskjeller i foreldrekonflikter mellom foreldre som bodde i områder med ulikt smittetrykk, særlig fordi vi allerede har sett at foreldrestress og foreldrekonflikter ikke nødvendigvis utviklet seg i samme retning i første del av pandemien (Helland et al., 2021). Samtidig er det rimelig å forvente at med ulik grad av nedstengning kunne familiedynamikk og foreldrekonflikter påvirkes ulikt. Derfor var vi interessert i å undersøke om utvikling av foreldrekonflikter gjennom de ulike fasene av pandemien var ulik for foreldre som bodde innenfor (innenfor Ring 1 og 2) og utenfor (Ring 3) områder med høyest smitte.

Teoretisk rammeverk

Prime og kollegaer (2020) har utviklet en risiko- og beskyttelsesmodell («The Covid-19 Family Disruption Model») som kan hjelpe oss å forstå hvordan familier påvirkes og fungerer under kriser som covid-19-pandemien. Modellen beskriver hvordan pandemien, og de påfølgende smittevernstiltakene, påvirket familier på en rekke områder. Blant annet var både helseutfordringer,

¹ For nærmere beskrivelse av trafikklysmodellen, se <https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2021/koronapandemien/>

økonomisk usikkerhet, sosial isolasjon og engstelse potensielle kilder til stress. Disse stressorene kunne igjen påvirke hvordan familiemedlemmer samhandlet, kommuniserte og fungerte sammen som familie. Prime et al. (2020) beskriver også hvordan negative hendelser (som det å miste jobben) kunne være særlig utfordrende for familier som allerede opplevde utfordringer før pandemien. Nye risikofaktorer, sammen med de som allerede var til stede, kunne utgjøre en kumulativ risiko hvor flere risikofaktorer hopet seg opp over tid. Samtidig fremhever modellen mulige beskyttelsesfaktorer, som gode foreldre-barn relasjoner, og hvordan disse kan interagere med ytre stressorer. Ifølge modellen har de fleste familier ofte en betydelig evne til å tilpasse seg stressende livsbelastninger, og faktorer som vanligvis utgjør en risiko kan virke på en annen måte under en krisesituasjon. Et eksempel er dårlig økonomi, som var en risikofaktor for negativ familiefunktering før pandemien. Under pandemien kunne imidlertid sosiale forskjeller bli mindre tydelige fordi flere brukte mer tid hjemme, og det var færre aktiviteter å bruke penger på. Oppsummert gir risiko- og beskyttelsesmodellen til Prime og kollegaer en utvidet forståelse av hvordan familier påvirkes og fungerer under pandemien.

Problemstillinger

Hovedformålet med dette notatet var å bidra med økt kunnskap om betydningen av covid-19-pandemien for foreldres fungering. Vi ønsket å få mer kunnskap om hvordan foreldrekonflikter utviklet seg fra tiden før til både under og etter pandemien, og hvilke faktorer som hadde en sammenheng med denne utviklingen. Vi undersøkte dette ved å følge et utvalg familier som ble rekruttert via familieverntjenesten i forbindelse med at de enten møtte til obligatorisk mekling ved samlivsbrudd, eller hadde ulike typer utfordringer i familien som de trengte hjelp med. Mer spesifikt ønsket vi å undersøke følgende:

1. Hvordan utviklet destruktive og konstruktive foreldrekonflikter seg fra før til under og etter pandemien?
2. I hvilken grad var det en forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre?
3. Hvordan påvirket foreldrestress tidlig i pandemien konfliktutviklingen under og etter pandemien?
4. Hva kjennetegner familiene (hva angår bakgrunnsopplysninger som arbeidssituasjon, utdanning og økonomi, om foreldrene bor sammen eller ikke, antall barn og alder på barna) som opplevde, eller ikke opplevde, en økning i foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser?
5. I hvor stor grad var det forskjeller i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak, det vil si mellom de som bodde innenfor Ring 1 og 2, og de som bodde innenfor Ring 3?

Metode

Utvalg og prosedyre

Utvalget i dette notatet består av svar om 2520 foreldre fra 1262 familier som er rekruttert til FamilieForSK-studien fra 37 ulike familievernkontor i Norge. Rekrutteringen skjedde i forbindelse med at familiene var til samtale ved familievernkontoret. Meklere og terapeuter stod for rekrutteringen, og de skulle invitere alle familier som de var i kontakt med i løpet av rekrutteringsperioden. Foreldrene samtykket elektronisk til deltakelse mens de var på familievernkontoret og fikk i etterkant tilsendt en personlig lenke til et elektronisk spørreskjema som de kunne fullføre på sin mobiltelefon eller pc.

Rekrutteringen og den første datainnsamlingen (T1) i FamilieForSK-studien ble gjennomført i perioden fra desember 2017 til august 2019. Den andre runden av datainnsamlingen (T2) startet i desember 2019, og ble i gjennomsnitt fullført 18-24 måneder etter T1. Fem måneder inn i T2, i mars 2020, brøt covid-19-pandemien ut. Dermed ble T2 gjennomført både i forkant og etterkant av pandemiens start. Etter T2 ble det gjennomført enda fire nye datainnsamlinger. Tre av disse, T3, T4 og T5, var knyttet til pandemien med egne pandemirelaterte spørsmål, mens den siste, T6, var en ordinær datainnsamling. For mer informasjon om datainnsamlingen, se Larsen et al. (2024).

Utvalget i dette notatet er basert på data som vi har om foreldre som har svart på den andre datainnsamlingen og senere. Blant dette utvalget var det 1006 unike mødre og 593 unike fedre som hadde svart fra 1262 familier. På grunn av den kombinerte skåren vi benyttet for å måle foreldrenes konfliktatferd (samrapportert konfliktatferd, beskrevet under «Mål» på side 12), har vi likevel data om 1261 mødre og 1259 fedre. Blant disse foreldrene bodde mer enn halvparten av foreldrene (56%) fra hverandre eller var i ferd med å flytte fra hverandre da de ble rekruttert. De var i gjennomsnitt 39 år, og de hadde i gjennomsnitt 1,6 barn. Gjennomsnittlig alder på det yngste barnet var 6 år (aldersspenn 0-17 år) ved rekrutteringstidspunktet. Om lag 10% av foreldrene var født utenfor Norge. I alt svarte 71,6% at de var i heltidslønnet arbeid (80% eller mer). Til sammenligning viser tall fra SSB at 86,1% av foreldre med hjemmeboende barn under 18 år i Norge var heltidsarbeidende i 2019 (SSB, 2020). Dette antyder at utvalget var litt mer sårbart enn den øvrige befolkningen ved rekrutteringstidspunktet. Samtidig var andelen i utvalget mer sammenlignbar med andelen som jobbet fulltid (70,6%) blant samtlige brukere av familieverntjenesten i 2018 (tall fra Bufdir²). Mer detaljert beskrivelse av utvalget er gjengitt i Vedlegg 1.

Ettersom familiene i utvalget strevde med utfordringer i familien eller gikk gjennom vanskelige perioder da de ble rekruttert, antar vi at de på det tidspunktet hadde et litt forhøyet nivå av destruktive foreldrekonflikter. Samtidig kan også kontakten med familieverntjenesten ha vært beskyttende for utvalget. Den hjelpen og støtten de fikk av tjenesten kan både ha redusert vansker, men også forebygget at vanskene utviklet seg videre. Av disse årsakene ble data fra T1 ikke brukt inn i periodene vi undersøkte i dette notatet. Vi brukte likevel T1-dataene til å kartlegge bakgrunnsopplysninger om familiene.

² Utvalgets representativitet og status er nærmere beskrevet i Holt et al. (2021).

Pandemiperiodene

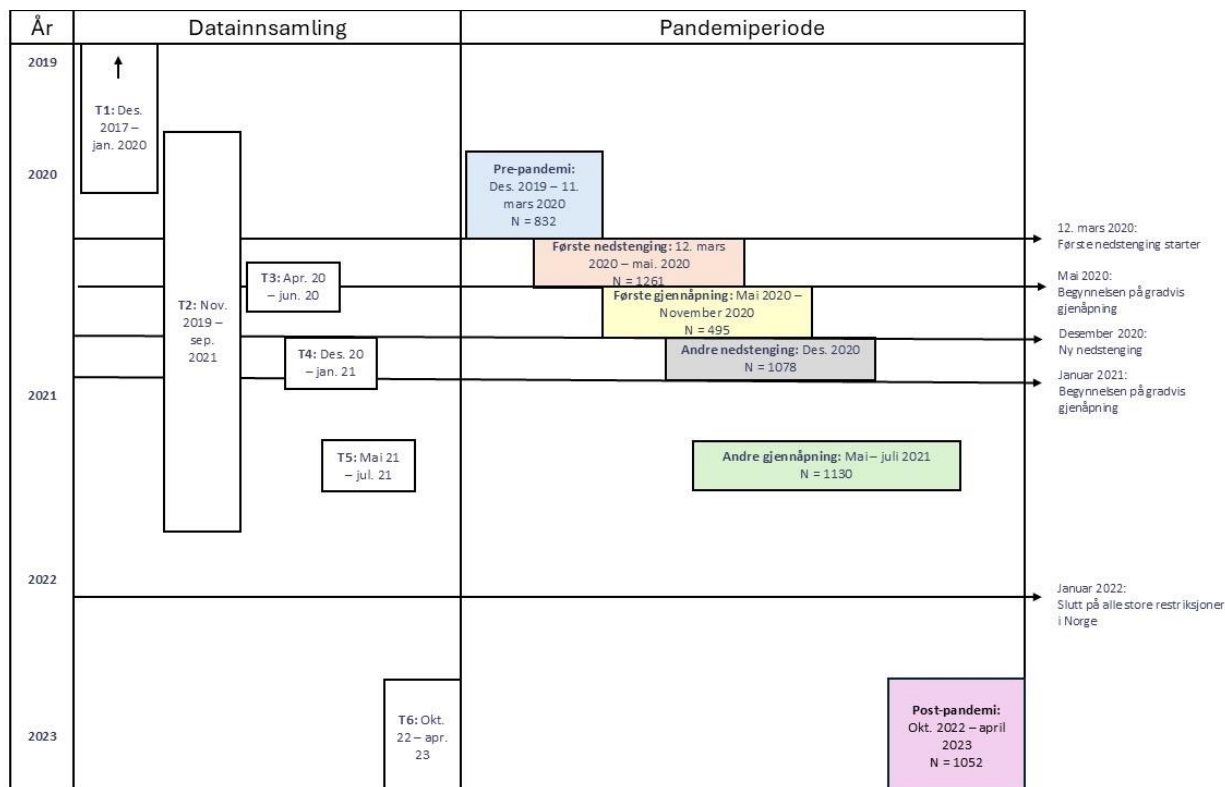
I dette notatet delte vi foreldrenes svar inn i tidspunktet for når spørreskjemaene ble besvart, totalt seks perioder:

- Pre-pandemi: Besvarelser fra perioden desember 2019 til 11. mars 2020.
- Første nedstenging: Besvarelser fra perioden 12. mars til 30. april, som var den første nedstengingsperioden.
- Første gjenåpning: Besvarelser fra perioden 1. mai til 30. november 2020, hvor det var en gradvis åpning av samfunnet etter den første nedstengingen.
- Andre nedstenging: Besvarelser fra perioden desember 2020 og januar 2021, da Delta-varianten kom til Norge og medførte nye nedstengninger.
- Andre gjenåpning: Besvarelser fra juni 2021, en periode da vaksineringen var i gang og man gikk mot gradvis gjenåpning gjennom sommeren og høsten.
- Post-pandemi: Besvarelser fra perioden oktober 2022 til april 2023, hvor det var en full gjenåpning av samfunnet.³

Hvordan de ulike periodene sammenfalt med datainnsamlingstidspunktene i studien, er gjengitt i Figuren under (Figur 1).

Figur 1

Oversikt over pandemiperiodene og antall svar i hver periode sett i sammenheng med datainnsamlingsperiodene i FamilieForSK-studien

³ Ettersom det var full gjenåpning av samfunnet ved P5, kaller vi denne perioden for «post-pandemi», selv om WHO først erklærte at covid-19-pandemien ikke lenger utgjorde en global helsetrussel i mai 2023 (Verdens helseorganisasjon, 2023).

Noen familier i studien deltok kun én gang, mens andre familier deltok flere ganger. Blant de 2520 foreldrene som er inkludert i utvalget, hadde vi svar om 977 foreldre på kun ett tidspunkt, 572 på to tidspunkt, 390 på tre tidspunkt, 356 på fire tidspunkt, 217 på fem tidspunkt og 8 på seks tidspunkt. Totalt sett hadde vi svar om 1543 foreldre på to eller flere tidspunkt, og 966 foreldre på tre eller flere tidspunkt.

Mål

Foreldrene i studien ble stilt spørsmål som omhandlet temaer knyttet til familienes samspill og fungering. For en fullstendig oversikt over disse temaene, se vedleggstabell 2 i Larsen et al. (2024), en tidligere publisasjon om dette utvalget. Spørsmålene som er benyttet i dette notatet er nærmere beskrevet i teksten under, og spørsmålene er gjengitt i sin helhet i Vedlegg 2.

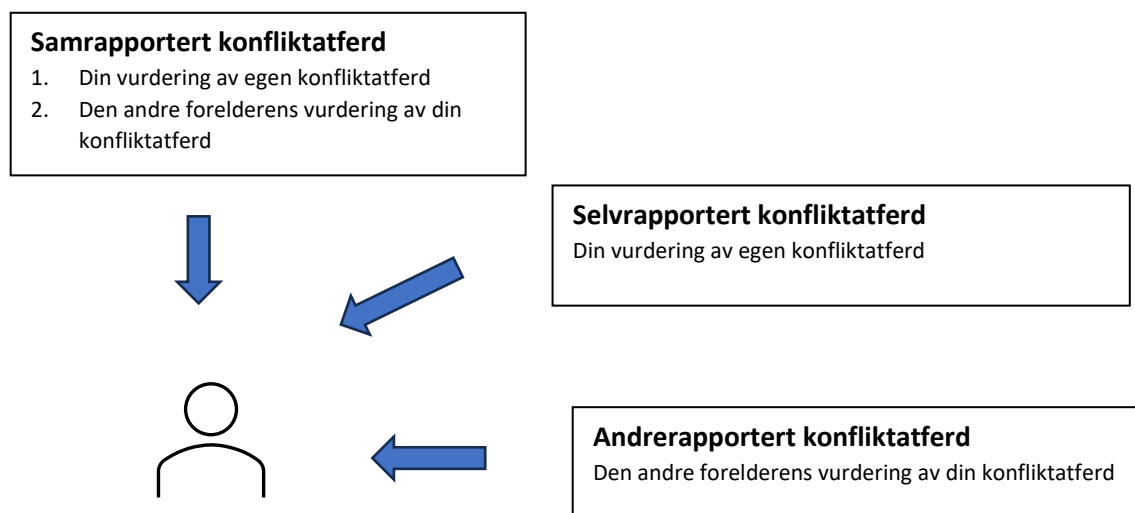
Foreldrekonflikter: Foreldrenes konstruktive og destruktive konfliktstrategier ble målt med kortversjoner av de to delskalaene *samarbeid* og *verbal aggresjon* fra «Conflicts and Problem-Solving Scales» (CPS; Kerig, 1996; Helland et al., 2021). CPS er tidligere validert i en norsk kontekst (Helland et al., 2023). Samarbeid (for eksempel «Prøver å finne en løsning som møter begge behov») var en indikator på konstruktive foreldrekonflikter og verbal aggresjon (for eksempel «Skjeller ut, banner, fornærmer») var en indikator på destruktive foreldrekonflikter. Begge delskalaene inneholdt tre spørsmål hver. Foreldrene rangerte hvor ofte de selv og den andre forelderens utviste disse konfliktatferdene når de var uenige, basert på en firepoengs Likert-skala som gikk fra 0 (*aldri*) til 3 (*ofte*).

Ettersom foreldrene rangerte både egen og den andre forelderens atferd, finnes det ulike måter å skåre de to delskalaene (Figur 2). I dette notatet valgte vi å benytte alle svar om den respektive forelderens konfliktatferd. Ved å inkludere all tilgjengelig informasjon om foreldrene, ville vi få et mest mulig helhetlig bilde av familiene. Vi laget en gjennomsnittsskåre basert på den aktuelle forelderens selvrapport (for eksempel mor om seg selv) og den andre forelderens andrerapport (far om mor). Vi kalte dette **Samrapportert konfliktatferd**. Der det kun var rapport fra den ene forelderens (for eksempel kun mor om seg selv, uten far om mor), ble denne responsen brukt, uavhengig av om det var egenrapport eller andrerapport. For den første problemstillingen utførte vi i tillegg noen sensitivitetsanalyser hvor vi benyttet to andre måter å skåre foreldrekonflikter, **Andrerapportert konfliktatferd** og **Selvrapportert konfliktatferd**.

Andrerapportert konfliktatferd tok utgangspunkt i den andre forelderens andrerapport om den respektive forelderens atferd, der vi laget en gjennomsnittsskåre av de aktuelle spørsmålene. Selvrapportert konfliktatferd tok utgangspunkt i den respektive forelderens rapport om egen konfliktatferd, og igjen laget vi en gjennomsnittsskåre av de tre aktuelle spørsmålene.

Figur 2

Tre ulike måter å skåre foreldres konfliktatferd; samrapportert, selvrapportert og andrerapportert konfliktatferd

Vi lagde gjennomsnittsskåre basert på de aktuelle spørsmålene for hver av de to konfliktatferdene, henholdsvis samarbeid og verbal aggresjon, for hver av de definerte pandemiperiodene.

Vi beregnet Cronbachs alfa (α) for hver av delskalene for hver av periodene. Cronbachs alfa er et mål på indre konsistens, det vil si hvor pålitelige spørsmålene i en skala er i forhold til hverandre. Jo høyere α -verdi, desto mer pålitelig anses skalaen å være. For samrapportert verbal aggresjon var indre reliabilitet $\alpha = 0,75$ – $0,86$ for mødre og $\alpha = 0,72$ – $0,81$ for fedre, og for samrapportert samarbeid var den indre reliabiliteten, $\alpha = 0,64$ – $0,71$ for mødre og $\alpha = 0,69$ – $0,74$ for fedre. Disse tallene kan tyde på at de tre spørsmålene om verbal aggresjon hadde god sammenheng og målte det samme, mens de tre spørsmålene om samarbeid i noe mindre grad målte det samme, særlig blant mødre.

Foreldrestress: Foreldrestress ble målt med tre spørsmål fra «The Parental Stress Scale» (Berry & Jones, 1995). Skalaen er oversatt til norsk av Nærde og Hukkelberg (2020). Foreldrene ble bedt om å vurdere hvor enige de var i de tre påstandene: «Å ha omsorg for barnet/barna mine krever noen ganger mer tid og energi enn jeg har», «Noen ganger bekymrer jeg meg for om jeg gjør nok for barnet/barna mine» og «Jeg føler meg overveldet av ansvaret med å være forelder». Vurderingene ble rangert på en Likert-skala som gikk fra 0 (*veldig uenig*) til 4 (*veldig enig*). Vi lagde en gjennomsnittsskåre for hver forelder for den første nedstengingsperioden. Indre reliabilitet var $\alpha = 0,68$ for mødre, og $\alpha = 0,60$ for fedre. Disse verdiene kan tyde på at de tre spørsmålene om foreldrestress hadde noe lav indre konsistens, og lavere blant fedrene enn blant mødre.

Foreldrenes arbeidssituasjon: Foreldrenes arbeidssituasjon ble målt med spørsmålet «Hva er din arbeidssituasjon nå?», med svarkategoriene: 1) Lønnet arbeid eller selvstendig næringsdrivende, heltid (80% eller mer), 2) Lønnet arbeid eller selvstendig næringsdrivende, deltid (Mindre enn 80%), 3) Under utdanning, 4) I foreldrepermisjon, 5) Sykemeldt eller ufør, 6) Arbeidssøkende, og 7) Annet. Svarkategoriene ble deretter omkodet til tre kategorier: 1) Heltidsarbeid, 2) Deltidsarbeid, under utdanning og foreldrepermisjon, og 3) Utenfor arbeidslivet (sykemeldt, ufør, arbeidssøkende, annet). Denne treveis-inndelingen ble brukt for å gruppere foreldre etter arbeidskapasitet og økonomisk

stabilitet. Kategori 2 (deltidsarbeid, under utdanning og foreldrepermisjon) inkluderer grupper som har en mer fleksibel arbeidssituasjon, men som fortsatt har arbeidsrelaterte forpliktelser, noe som skiller dem vesentlig både fra de som er i fullt arbeid (kategori 1) og de som er utenfor arbeidslivet (kategori 3). Variabelen ble hovedsakelig hentet fra T1, men ved manglende informasjon ved T1, benyttet vi første tilgjengelige informasjon fra senere datainnsamlinger. Det ble ikke tatt hensyn til endringer i arbeidssituasjon gjennom pandemien.

Familiestatus: Familiestatus ble målt med spørsmålet: «Hva beskriver best bostatusen mellom deg og barnefaren/barnemoren» med svaralternativene: 1) Vi bor sammen, 2) Vi er i ferd med å flytte fra hverandre, 3) Vi har bodd fra hverandre mindre enn 6 måneder, 4) Vi har bodd fra hverandre i 6 måneder eller mer, 5) Vi har aldri bodd sammen, men barnet har kontakt med oss begge, 6) Jeg er enke/enkemann, og 7) Jeg har aleneomsorgen for barnet/barna, og har ikke kontakt med barnefaren/barnemoren. Svarkategoriene ble deretter omkodet til to verdier: Foreldre som bodde sammen fikk kategorien 0, mens foreldre som bodde fra hverandre eller var i ferd med å flytte fra hverandre fikk kategorien 1. Et fåtall foreldrene som svarte at de var enker/enkemenn eller ikke hadde kontakt med den andre forelder (n = 14) ble ekskludert fra videre analyser. Variabelen ble hentet fra T1, men ved manglende informasjon ved T1, ble senere tilgjengelige data benyttet.

Foreldres inntekt og utdanning: Informasjon om foreldrenes utdanning og inntekt ble hentet fra registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og matchet med samme år som foreldrene ble rekruttert til studien. Inntektsvariabelen representerer bruttoinntekt, altså inntekt før skatt og fratrukk, og inkluderer foreldrenes lønnsinntekter, næringsinntekter, kapitalinntekter og ulike offentlige overføringer som pensjoner fra folketrygden, barnetrygd, sykepenger, dagpenger, bostøtte og sosialhjelp. Foreldrenes utdanning var inndelt i åtte nivåer, fra 0 (*ingen utdanning*) til 8 (*forskerutdanning*). Utdanningsvariabelen ble dikotomisert, slik at foreldre uten høyere utdanning (til og med videregående skole) fikk kategorien 0, og de med høyere utdanning (universitets- og høghskolenivå) fikk kategorien 1.

Antall og alder på barna: Antall barn foreldrene hadde sammen og alder på det yngste barnet i familien ble hentet fra foreldrenes spørreskjema ved T1. Ved manglende informasjon ved T1 ble senere tilgjengelige data benyttet.

Foreldrenes kjønn: Denne variabelen ble hentet fra foreldrenes spørreskjema ved T1, men ved manglende data ved T1 ble senere tilgjengelige data benyttet. Kvinner ble kodet som 0 og menn ble kodet som 1.

Smittetrykk/kategori: For å måle smitteverstrykket som familiene hadde opplevd, brukte vi familievernkontorenes lokasjon som en indikator. Vi delte inn kontorene i de som lå innenfor Ring 1 og 2 (kategori 0) og de som lå utenfor Ring 1 og 2 (kategori 1) (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, 2021).⁴

Økning i verbal aggresjon i de ulike pandemifasene: For å undersøke om foreldrene rapporterte en økning i destruktive konflikter, målt som verbal aggresjon, lagde vi en differanseskåre mellom pre-pandemiperioden og hvert av de andre tidspunktene. Alle positive skårer, som indikerte en økning i verbal aggresjon til den respektive perioden, fikk kategorien 1. De resterende skårene, som omfattet

⁴ Fullstendig oversikt over familievernkontorene som var med i studien, og hvilken smittevernkategori de tilhørte, finnes i Vedlegg 3.

alle som ikke hadde noen økning, inkludert de som hadde en reduksjon, fikk kategorien 0. Denne tilnærmingen gjorde det mulig å identifisere de mest sårbare familiene som opplevde en økning i verbal aggresjon.

Rapportør: Vi lagde en variabel som indikerte hvorvidt den samrapporterte konfliktatferden (henholdsvis samarbeid og verbal aggresjon) ble hentet fra selvrapport (kategori 0), andrerapport (kategori 1) eller begge foreldrenes svar (kategori 2). Variabelen ble lagt inn som kontrollvariabel i alle analyser.

Analyser

For å undersøke utviklingen i foreldrekonflikter fra før, til under og etter covid-19-pandemien, anvendte vi mikset effektmodeller («mixed effects models»). Slike analysemodeller er særlig godt egnet til longitudinelle data, da de gjør det mulig å modellere variasjon både på individ- og familienivå, samtidig som de tar hensyn til at gjentatte målinger fra samme deltakere over flere tidspunkt ikke er uavhengige.

Som utfallsvariabler benyttet vi den samrapporterte konfliktatferden, som omfattet samarbeid og verbal aggresjon. Vi kontrollerte gjennomgående for rapportør i alle analysene, det vil si hvorvidt skåren var basert på egenrapport, andrerapport eller rapport fra begge foreldrene. Dette ble gjort for å redusere skjevhet knyttet til hvem som var informasjonskilde. Under følger en nærmere spesifisering av analysestegene for de ulike problemstillingene.

Problemstilling 1: For å undersøke hvordan konstruktive (samarbeid) og destruktive foreldrekonflikter (verbal aggresjon) utviklet seg fra før til under og etter pandemien benyttet vi mikset effektanalyser. Samarbeid og verbal aggresjon var utfallsvariabler, og periode, med 6 nivåer, ble inkludert som en kategorisk prediktorvariabel i analysene. I tillegg til rapportør, ble også ulike bakgrunnsvariabler (foreldrenes kjønn, arbeidssituasjon, familiestatus, inntekt, utdanning, antall barn, alder på yngste barn og smittetrykk) lagt til som kontrollvariabler i analysene. For problemstilling 1 kjørte vi i tillegg egne sensitivitetsanalyser for foreldre som kun hadde selvrapport og foreldre som kun hadde andrerapport.⁵

Problemstilling 2: For å undersøke om det var forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre, ble foreldrenes kjønn inkludert som en moderator i regresjonsmodellene. Mer spesifikt vil det si at vi la inn et interaksjonsledd mellom periode og kjønn i modellene for å teste om endringene i konfliktnivåer fra før pandemien til de etterfølgende periodene var avhengig av om konfliktatferden omhandlet mødre eller fedre.

Problemstilling 3: For å undersøke i hvilken grad foreldrestress tidlig i pandemien hadde sammenheng med utviklingen av foreldrekonflikter under og etter pandemien, ble foreldrestress, målt ved den første nedstengingen, lagt inn som en moderator i modellene. Dette ble gjort ved å inkludere et interaksjonsledd mellom periode og foreldrestress, slik at vi kunne undersøke om det var ulik konfliktutvikling gjennom de ulike periodene avhengig av foreldrenes stressnivå under den første nedstengningen. For denne problemstillingen lagde vi en ny periodevariabel, hvor pre-pandemiperioden ble ekskludert. Dette ble gjort ettersom tidlig foreldrestress først ble målt i første nedstengingsperiode og vi ikke kunne måle utfallsvariablene før foreldrestress ble inkludert. Vi

⁵ Resultatene fra disse sensitivitetsanalysene finnes i Vedlegg 4

undersøkte også hovedeffekten av foreldrestress på samarbeid og verbal aggresjon, uten å ta hensyn til interaksjonseffekter med periode.

Problemstilling 4: For å undersøke hva som kjennetegnet foreldrene som hadde en økning i destruktive foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser sammenlignet med pre-pandemien, brukte vi hierarkiske logistiske regresjonsanalyser. Som utfallsvariabler benyttet vi økning i verbal aggresjon, kodet som 0 (ingen økning) og 1 (økning). Denne variabelen baserer seg på de tre pandemiperiodene, første og andre nedstenging samt andre gjenåpning, sammenlignet med pre-pandemiperioden. Post-pandemiperioden, hvor det var full gjenåpning, er ikke inkludert i denne problemstillingen. På grunn av for lite utvalg, ble ikke økning til første gjenåpningsperiode undersøkt spesifikt. Foreldrenes kjønn, arbeidssituasjon, utdanning, inntekt, hvorvidt foreldre bodde sammen eller fra hverandre/i brudd, antall barn og alder på yngste barn ble inkludert som uavhengige variabler i analysene.

Problemstilling 5: For å undersøke den siste problemstillingen, om det var forskjell i konfliktutvikling mellom foreldre som opplevde ulik grad av smitteverntiltak, inkluderte vi smittetrykk som moderator i de miksede effektmodellene. Vi la da inn et interaksjonsledd mellom periode og smittevernkategori for å teste om endringene i konfliktnivå over tid var avhengig av om foreldrene bodde innenfor eller utenfor Ring 1 og 2.

I alle analyser ble signifikansnivået satt til 0,05, og effektene ble rapportert med 95% konfidensintervaller. Alle analyser ble gjennomført i R ved hjelp av funksjonene lmer fra lme4-pakken for de miksede effektmodellene (Bates et al., 2015) og glm for logistiske regresjonsanalyser (R Core Team, 2023).

Frafallsanalyser:

Vi benyttet t-tester for å undersøke om det var noen forskjeller mellom foreldre som vi hadde svar om på ett tidspunkt og de vi hadde svar om to eller flere tidspunkt, når det gjaldt utfallsvariablene samarbeid og verbal aggresjon ved pre-pandemiperioden, samt enkelte bakgrunnsopplysninger. Vi fant ikke noen signifikante forskjeller mellom gruppene på samarbeid eller verbal aggresjon ved pre-pandemiperioden ($p > 0,05$). Det var imidlertid noen forskjeller når det gjaldt familiestatus ($p < 0,05$), inntekt ($p < 0,05$) og utdanning ($p < 0,001$). Mer spesifikt var det større sannsynlighet for at foreldre som vi kun hadde svar fra én gang bodde hver for seg, hadde lavere inntekt og lavere utdanningsnivå. Flere detaljer om frafallsanalysene finnes i Vedlegg 5.

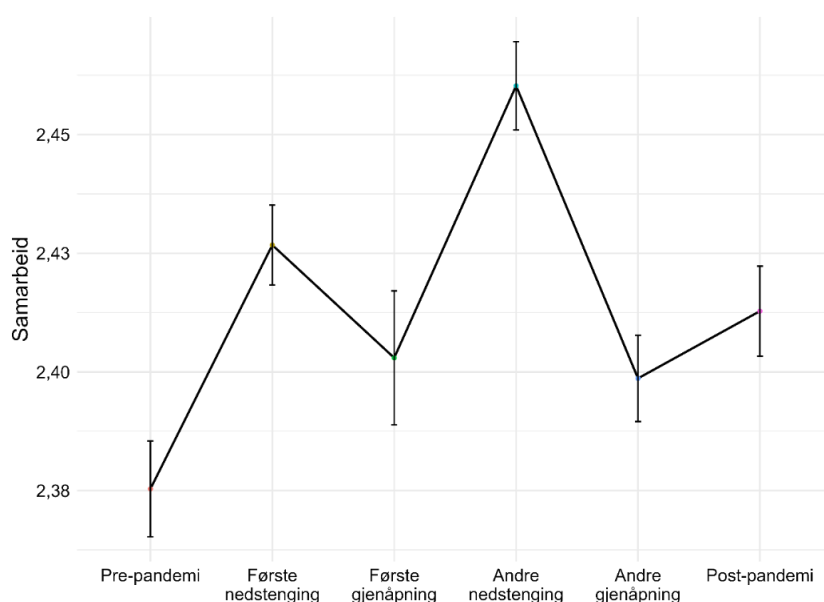
Resultater

Problemstilling 1: Utvikling av konstruktive og destruktive foreldrekonflikter gjennom og etter pandemien

Samarbeid: Resultatene viste at samarbeid mellom foreldrene endret seg noe gjennom de ulike periodene som ble målt ($F(5,41) = 2,44, p < 0,05$). Foreldrene rapporterte om litt bedre samarbeid både under første nedstenging (Est. = 0,06, $p < 0,05$), og enda bedre samarbeid under andre nedstenging (Est. = 0,11, $p < 0,001$), sammenlignet med pre-pandemiperioden. Det var ingen forskjeller i samarbeid fra pre-pandemiperioden til de andre periodene som vi målte. Man kan se denne utviklingen i Figur 3, som viser den modellbaserte utviklingen gjennom de ulike periodene. Her kan man tydelige se to topper i nivået av samarbeid under den første og andre nedstengingen.

Figur 3

Modellbasert figur som viser foreldresamarbeid under og etter pandemien

Resultatene holdt seg stabile da vi kontrollerte for rapportør, det vil si hvorvidt skåren var basert på egenrapport, andrerapport eller rapport fra begge foreldrene, samt ulike bakgrunnsvariabler. Bakgrunnsvariabler som vi vurderte kunne ha en mulig sammenheng med konfliktatferd, og som vi derfor kontrollerte for, var foreldrenes kjønn, arbeidssituasjon, utdanningsnivå, inntekt, om foreldrene bodde sammen eller ikke, antall og alder på barna, samt graden av smittetrykk. I Tabell 1 kan man se detaljer fra disse resultatene i kolonnen som heter «Full Modell». Her kan man se at etter at vi la til alle kontrollvariablene, var det fremdeles en økning av samarbeid mellom foreldre fra Pre-pandemiperioden til den første (Est. = 0,05, $p = 0,038$) og den andre nedstengingsperioden (Est. = 0,09, $p = 0,001$). Blant kontrollvariablene ser man at det kun var rapportør som hadde sammenheng med foreldrenes samarbeid. Her fant vi at nivået av samarbeid gikk ned når vi tok med andrerapport i målingen, sammenlignet med der vi kun hadde selvrappport (forskjellen fra selvrappport til andrerapport var est. = -0,59, $p < 0,001$, og forskjellen fra selvrappport til der det var rapport fra begge foreldrene var est. = -0,29, $p < 0,001$). Det vil altså si at foreldre vurderte seg selv som bedre på

samarbeid enn hva deres partnere gjorde. For fullstendig gjengivelse av resultatene, se Tabell 1. I Vedlegg 4 gjengis i tillegg separate analyser for samrapport, andrerapport og selvrappport.

Tabell 1

Nivå av samarbeid under og etter pandemien

Variabler	Modell 1: Periode		Modell 2: Rapportør		Modell 3: Full modell	
	Est.	KI	Est.	KI	Est.	KI
<i>Intersept</i>	2,26***	2,21 – 2,31	2,60***	2,55 – 2,64	2,64***	2,57 – 2,72
Pandemiperiode (ref. Pre-pandemi)						
Første nedstenging	0,06*	0,01 – 0,12	0,06*	0,01 – 0,11	0,05*	0,00 – 0,10
Første gjenåpning	-0,00	-0,08 – 0,08	0,01	-0,06 – 0,08	0,03	-0,04 – 0,10
Andre nedstenging	0,11**	0,05 – 0,17	0,11***	0,05 – 0,16	0,09**	0,03 – 0,14
Andre gjenåpning	0,03	-0,03 – 0,09	0,03	-0,02 – 0,08	0,03	-0,02 – 0,08
Post-pandemi	0,06	-0,00 – 0,12	0,06*	0,00 – 0,11	0,04	-0,01 – 0,10
Rapportør (ref. selvrappport)						
Kun andrerapport			-0,68***	-0,70 – -0,65	-0,59***	-0,63 – -0,56
Svar fra begge			-0,32***	-0,37 – -0,26	-0,29***	-0,34 – -0,24
Foreldres kjønn (ref. mor)					-0,00	-0,04 – 0,03
Arbeidssit. (ref. fulltid)						
Deltid					0,02	-0,04 – 0,07
Utenfor arbeid					0,03	-0,03 – 0,08
Utdanning (ref. lav)					0,01	-0,04 – 0,05
Familiestatus (ref. bor sammen)					-0,05	-0,10 – 0,00
Smittetrykk (ref. høyt)					-0,02	-0,07 – 0,04
Antall barn					0,02	-0,01 – 0,04
Inntekt					0,01	-0,01 – 0,03
Alder yngste barn					0,00	-0,02 – 0,03
N	1256 familier		1256 familier		1153 familier	
Observasjoner	5795		5795		4464	
Marginal R2/Total R2	0,003 / 0,263		0,190 / 0,510		0,177 / 0,480	

Note. Est. = Ustandardiserte estimer, KI = Konfidensintervall, Arbeidssit. = Arbeidssituasjon.

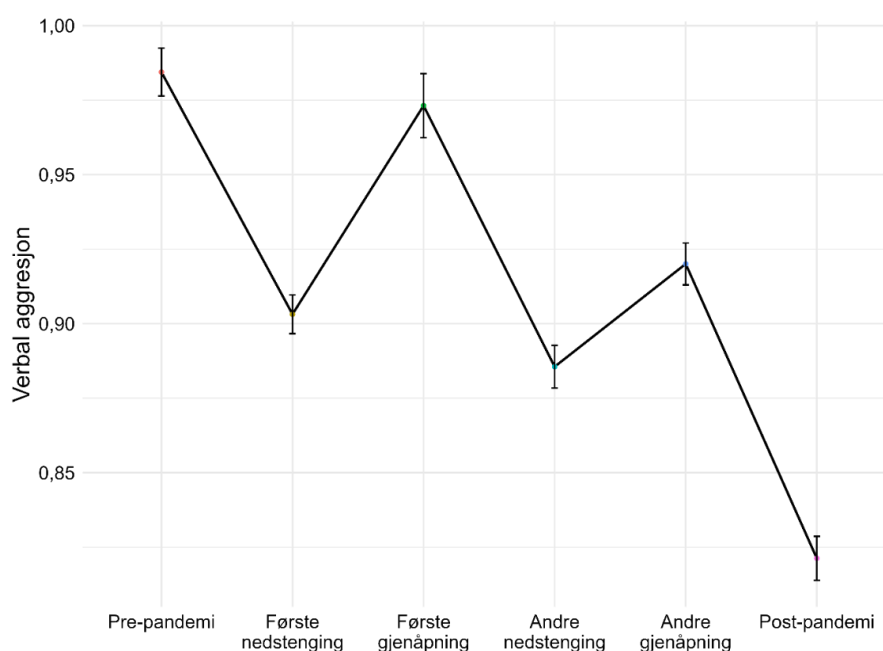
* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$. *** $p < 0,001$.

Verbal aggresjon: Resultatene viser videre at også verbal aggresjon hos foreldrene endret seg gjennom de ulike periodene som ble målt ($F(5,37) = 10,72$, $p < 0,001$). Sammenlignet med pre-pandemiperioden, var det en reduksjon av verbal aggresjon både i den første (Est. = -0,10, $p = 0,001$) og den andre nedstengingsperioden (Est. = -0,13, $p < 0,001$) samt i post-pandemiperioden (Est. = -0,18, $p < 0,001$).

Resultatene holdt seg stabile da vi kontrollerte for rapportør i analysene (hvorvidt skåren var basert på egenrapport, andrerapport eller rapport fra begge foreldrene). Da vi imidlertid la inn de andre kontrollvariablene i modellen, viste resultatene at det også var en reduksjon i verbal aggresjon i den andre gjenåpningsperioden. Kontrollvariablene inkluderte bakgrunnsvariabler som foreldrenes kjønn, arbeidssituasjon og inntekt. Figur 4 viser den modellbaserte endringen visuelt, hvor man ser en tydelig nedgang i verbal aggresjon under den første og den andre nedstengingsperioden, samt i post-pandemiperioden. Man kan også se disse resultatene i kolonnen som heter «Full Modell» i Tabell 2.

Figur 4

Modellbasert figur som viser verbal aggresjon under og etter pandemien

Når det gjaldt kontrollvariablene, hadde både rapportør, familiestatus og inntekt en sammenheng med overordnet nivå av verbal aggresjon (på tvers av alle periodene). Mer spesifikt var det høyere nivå av verbal aggresjon der det kun var rapport fra den andre forelder (Est. = 0,33, $p < 0,001$) og der det var rapport fra begge foreldrene (Est. = 0,14, $p < 0,001$), sammenlignet med der det kun var selvrappport. Dette er i tråd med funnene for samarbeid, der vi også så at foreldre rapporterte seg selv mer fordelaktig enn deres partner rapporterte dem. I tillegg var det overordnet lavere nivå av verbal aggresjon dersom foreldrene bodde fra hverandre (Est. = -0,25, $p < 0,001$) og dersom foreldrene hadde lavere inntekt (Est. = -0,02, $p = 0,043$). Disse resultatene vises i Tabell 2, og i Vedlegg 4 vises i tillegg separate analyser for samrapport, andrerapport og selvrappport.

Tabell 2
Nivå av verbal aggresjon under og etter pandemien

Variabler	Modell 1: Periode		Modell 2: Rapportør		Modell 3: Full modell	
	Est.	KI	Est.	KI	Est.	KI
<i>Intersept</i>	1,06***	1,00 – 1,11	0,87***	0,81 – 0,92	1,00***	0,91 – 1,10
Pandemiperiode (ref. Pre-pandemi)						
Første nedstenging	-0,10**	-0,16 – -0,04	-0,10***	-0,16 – -0,04	-0,09**	-0,15 – -0,04
Første gjenåpning	0,02	-0,06 – 0,10	0,01	-0,06 – 0,09	0,01	-0,07 – 0,08
Andre nedstenging	-0,13***	-0,19 – -0,07	-0,13***	-0,19 – -0,08	-0,11***	-0,17 – -0,06
Andre gjenåpning	-0,05	-0,11 – 0,01	-0,06	-0,11 – 0,00	-0,07*	-0,13 – -0,01
Post-pandemi	-0,18***	-0,24 – -0,12	-0,19***	-0,24 – -0,13	-0,18***	-0,24 – -0,12
Rapportør (ref. selvrapport)						
Kun andrerapport			0,39***	0,36 – 0,42	0,33***	0,30 – 0,37
Svar fra begge			0,17***	0,11 – 0,22	0,14***	0,09 – 0,20
Foreldres kjønn (ref. mor)					-0,02	-0,06 – 0,02
Arbeidssit. (ref. fulltid)						
Deltid					0,01	-0,06 – 0,07
Utenfor arbeid					0,05	-0,02 – 0,11
Utdanning (ref. lav)					0,01	-0,04 – 0,06
Familiestatus (ref. bor sammen)					-0,25***	-0,32 – -0,18
Smittetrykk (ref. høyt)					-0,04	-0,11 – 0,04
Antall barn					-0,02	-0,06 – 0,02
Inntekt					-0,02*	-0,05 – -0,00
Alder yngste barn					0,01	-0,03 – 0,04
N	1204 familier		1204 familier		1112 familier	
Observasjoner	5494		5494		4250	
Marginal R ² /Total R ²	0,007 / 0,494		0,060 / 0,563		0,078 / 0,592	

Note. Est. = Ustandardiserte estimer, KI = Konfidensintervall, Arbeidssit. = Arbeidssituasjon.

* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$. *** $p < 0,001$.

Problemstilling 2: Forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre

Samarbeid og verbal aggresjon: Vi fant ingen signifikante forskjeller mellom mødre og fedre når det gjaldt hvordan konfliktatferden deres endret seg fra pre-pandemiperioden og gjennom og etter pandemien. Mer spesifikt var det ingen signifikant overordnet interaksjon mellom foreldrenes kjønn og periode, verken for samarbeid ($F(5,36) = 1,19$, $p = 0,310$) eller verbal aggresjon ($F(5,33) = 1,52$, $p = 0,179$). Dette tyder på at endringene i foreldrenes konfliktatferd fra pre-pandemien til de ulike pandemiperiodene var like for mødre og fedre. Resultatene fra interaksjonsanalysene, slik de vises

for de ulike pandemiperiodene, er gjengitt i Tabell 3. Som man ser av tabellen, er det ingen signifikant interaksjon ved noen av tidspunktene.

Tabell 3

Interaksjon mellom periode og foreldres kjønn på foreldrenes konfliktnivå (samarbeid og verbal aggresjon)

Interaksjonstidspunkt	Samarbeid		Verbal aggresjon	
	Est.	KI	Est.	KI
F-konflikt, første nedsteng. x F-kjønn	-0,02	-0,12 – 0,07	-0,03	-0,13 – 0,07
F-konflikt, første gjenåpn. x F-kjønn	-0,08	-0,21 – 0,04	0,07	-0,06 – 0,21
F-konflikt, andre nedsteng. x F-kjønn	-0,03	-0,12 – 0,07	-0,00	-0,11 – 0,10
F-konflikt, andre gjenåpn. x F-kjønn	-0,01	-0,11 – 0,08	0,03	-0,07 – 0,13
F-konflikt, post-pandemi x F-kjønn	-0,10	-0,19 – 0,00	0,08	-0,02 – 0,19
N	1153 familier		1112 familier	
Observasjoner	4464		4250	
Marginal R ² /Total R ²	0,178 / 0,480		0,079 / 0,592	

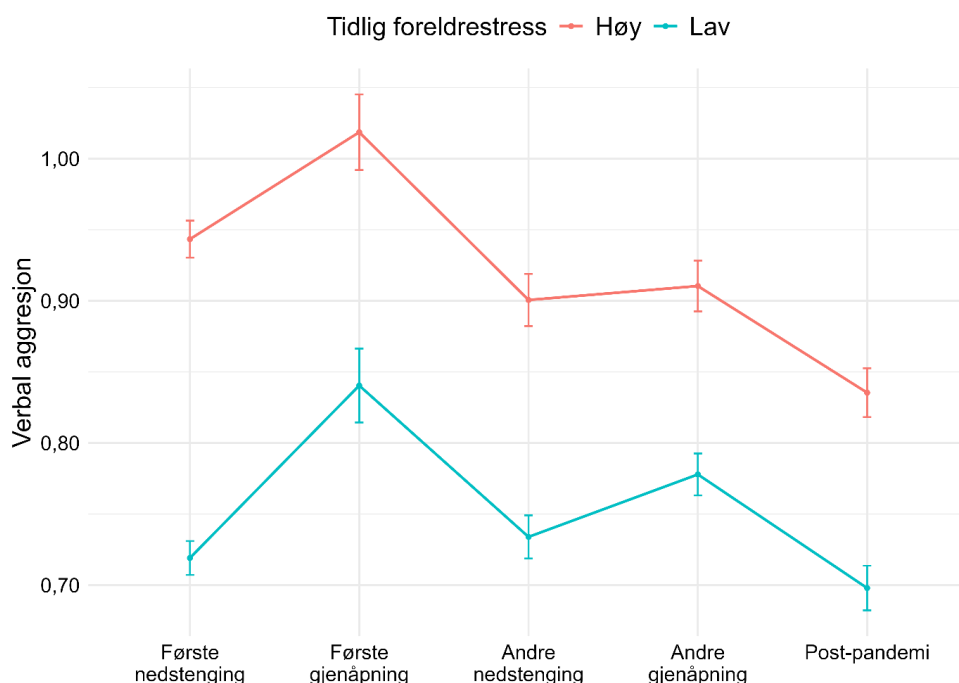
Note: Interaksjonen for hver av periodene sammenligner utviklingen av foreldrekonflikt fra pre-pandemi til den respektive perioden for far versus mor. Hovedeffekter og kontrollvariabler er inkludert i analysene, men vises ikke i denne tabellen. Est. = Ustandardiserte estimater, KI = Konfidensintervall, F-konflikt = Foreldrekonflikt, nedsteng. = nedstenging, gjenåpn. = gjenåpning, F-kjønn = Foreldres kjønn.

Problemstilling 3: Betydningen av foreldrestress tidlig i pandemien for konfliktutviklingen under og etter pandemien

Samarbeid og verbal aggresjon: Resultatene viste at det var en hovedeffekt av tidlig foreldrestress, både på samarbeid (Est. = -0,04, $p < 0,05$) og verbal aggresjon (Est. = 0,08, $p < 0,001$). Dette betyr at foreldre med høyere nivå av foreldrestress under første nedstengingsperiode (relativt til de som hadde lavere nivå) generelt hadde lavere nivå av samarbeid og høyere nivå av verbal aggresjon under konflikter (på tvers av alle periodene). Man kan se dette i Figur 5, hvor den øverste grafen følger foreldrene med høyt nivå av tidlig foreldrestress. Disse foreldrene har høyere nivå av verbal aggresjon enn de som har lavere nivå av tidlig foreldrestress (nederste graf i Figur 5).

Figur 5

Modellbasert figur som viser utvikling av verbal aggresjon under og etter pandemien for foreldre som hadde henholdsvis høyt og lavt nivå av foreldrestress under første nedstenging.

Note. For bedre å forstå interaksjonseffekten, har vi i denne figuren delt tidlig foreldrestress inn i to kategorier (høy og lav) basert på medianen.

Da vi undersøkte om det var noen interaksjon mellom foreldrestress tidlig i pandemien og konfliktatferd i de senere pandemiperiodene (alle periodene ekskludert pre-pandemiperioden), fant vi ingen slik overordnet interaksjon, verken for samarbeid ($F(4,15) = 0,46, p = 0,766$) eller for verbal aggresjon ($F(4,14) = 1,48, p = 0,206$). Dette kunne tyde på at utviklingen i konfliktatferd over de ulike periodene var relativt lik for foreldre med både høyt og lavt tidlig foreldrestress. Selv om vi ikke fant en overordnet interaksjonseffekt mellom foreldrestress og konfliktutvikling over tid, fant vi likevel en interaksjon ved post-pandemiperioden. Det vil si at foreldre som hadde høyere nivåer av foreldrestress under første nedstenging hadde en større reduksjon i verbal aggresjon fra første nedstenging til post-pandemi, sammenlignet med de som hadde lavere nivåer av foreldrestress ved første nedstenging (Est. = 0,65, $p = 0,001$). Denne forskjellen fremgår i Figur 5, som viser utviklingen av verbal aggresjon for de to gruppene — foreldre med henholdsvis høyt vs. lavt tidlig foreldrestress — over de ulike periodene. Blant foreldrene med høyt foreldrestress under første nedstenging, ser vi en noe større nedgang i verbal aggresjon fra første nedstengingsperiode til post-pandemiperioden, sammenlignet med gruppen som hadde lavere nivåer av foreldrestress ved første nedstenging. Til tross for denne nedgangen, er det viktig å påpeke at de med mer foreldrestress forble høyere på verbal aggresjon også etter pandemien sammenlignet med de med lavt foreldrestress. Mer detaljerte resultater er gjengitt i Tabell 4.

Tabell 4

Interaksjon mellom periode og tidlig foreldrestress på foreldrenes konfliktnivå (samarbeid og verbal aggresjon)

<i>Interaksjonstidspunkt</i>	Samarbeid		Verbal aggresjon	
	<i>Est.</i>	<i>KI</i>	<i>Est.</i>	<i>KI</i>
F-konflikt, første gjenåpn. x Tidl. f-stress	-0,02	-0,10 – 0,05	-0,04	-0,13 – 0,04
F-konflikt, andre nedsteng x Tidl. f-stress	-0,03	-0,08 – 0,02	-0,02	-0,08 – 0,03
F-konflikt, andre gjenåpn. x Tidl. f-stress	-0,01	-0,06 – 0,04	-0,05	-0,10 – 0,01
F-konflikt, post-pandemi x Tidl. f-stress	0,00	-0,06 – 0,05	-0,06*	-0,12 – -0,01
N	613 familier		603 familier	
Observasjoner	1943		1870	
Marginal R ² /Total R ²	0,114 / 0,512		0,126 / 0,663	

Note: Interaksjonen for hver av periodene sammenligner utviklingen av foreldrekonflikt fra den første nedstengingsperioden til den respektive perioden for familier med høyere versus lavere nivåer av tidlig foreldrestress. Hovedeffekter og kontrollvariabler er inkludert i analysene, men vises ikke i denne tabellen. Est. = Ustandardiserte estimer, KI = Konfidensintervall, F-konflikt = Foreldrekonflikt, nedsteng. = nedstenging, gjenåpn. = gjenåpning, Tidl. f-stress = Tidlig foreldrestress. * $p < 0,05$.

Problemstilling 4: Kjennetegn ved foreldrene som rapporterte om en økning i destruktive foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser.

I problemstilling 4 undersøkte vi om foreldrenes kjønn, arbeidssituasjon, utdanning, inntekt, familiestatus (om foreldrene bodde sammen eller fra hverandre/ i brudd), antall barn og alder på yngste barn hadde sammenheng med en økning i verbal aggresjon hos foreldrene i ulike faser av pandemien sammenlignet med pre-pandemiperioden.

Resultatene viste at hvorvidt foreldrene bodde sammen eller ikke hadde en signifikant sammenheng med økning i verbal aggresjon i den første nedstengingen (Odds Ratio= 0,36, $p = 0,047$). Mer konkret viste resultatene at foreldre som bodde fra hverandre hadde lavere sannsynlighet for å ha en økning i verbal aggresjon til den første pandemiperioden, sammenlignet med foreldre som bodde sammen (64% lavere odds for å ha en økning).

For de øvrige pandemiperiodene, altså andre nedstenging og andre gjenåpning, ble det ikke funnet signifikante sammenhenger mellom noen av de inkluderte prediktorene og økning i verbal aggresjon. Resultatene er gjengitt i Tabell 5.

Tabell 5

Resultater fra logistiske regresjonsanalyser som viser sammenhenger mellom ulike bakgrunnsopplysninger og økning i verbal aggresjon i de tre pandemiperiodene, første og andre nedstenging, samt andre gjenåpning, sammenlignet med pre-pandemiperioden

Variabler	Økning i verbal aggresjon til første nedstenging		Økning i verbal aggresjon til andre nedstenging		Økning i verbal aggresjon til andre gjenåpning	
	Odds	KI	Odds	KI	Odds	KI
	Ratio		Ratio		Ratio	
Intersept	0,22*	0,05 – 0,94	0,11*	0,02 – 0,75	0,30	0,06 – 1,46
Foreldres kjønn (ref. mor)	0,99	0,44 – 2,23	1,11	0,41 – 3,02	0,93	0,35 – 2,43
Familiestatus (ref. bor sammen)	0,36*	0,13 – 0,98	0,37	0,10 – 1,35	0,44	0,14 – 1,33
Arbeidssituasjon (ref. heltid)						
Deltid	0,58	0,15 – 2,26	0,56	0,10 – 3,14	1,13	0,24 – 5,29
Utenfor arbeid)	1,61	0,42 – 6,10	2,82	0,51 – 15,65	1,57	0,29 – 8,43
Utdanning (ref. lav)	1,32	0,50 – 3,49	2,47	0,68 – 8,93	1,00	0,32 – 3,18
Antall barn	0,96	0,59 – 1,57	1,21	0,64 – 2,27	1,50	0,84 – 2,69
Inntekt	0,94	0,58 – 1,53	1,20	0,61 – 2,34	1,06	0,53 – 2,13
Alder yngste barn	1,22	0,73 – 2,04	1,50	0,78 – 2,89	1,72	0,94 – 3,15
Rapportør (ref. selvrappport)						
Kun andrerapport	0,90	0,38 – 2,17	0,95	0,32 – 2,86	0,96	0,33 – 2,83
Svar fra begge	1,34	0,43 – 4,18	1,79	0,46 – 6,99	1,95	0,55 – 6,94
N	188 familier		120 familier		117 familier	
Observasjoner	315		206		198	
Marginal R ² /Total R ²	0,048 / 0,626		0,097 / 0,635		0,094 / 0,570	

Note. KI = Konfidensintervall. Odds Ratio = odds for økt verbal aggresjon ved én enhets økning i prediktorvariabelen.

* $p < 0,05$.

Problemstilling 5: Forskjell i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak

Samarbeid og verbal aggresjon: Vi fant ingen signifikante forskjeller mellom foreldre som bodde innenfor og utenfor Ring 1 og 2 når det gjaldt hvordan konfliktatferden deres endret seg fra pre-pandemiperioden til under og etter pandemien. Mer spesifikt var det ingen signifikant overordnet interaksjon mellom smittetrykk og pandemiperiode, verken på foreldrenes samarbeid ($F(5,40) = 0,56$, $p = 0,732$) eller deres verbale aggresjon ($F(5,37) = 0,46$, $p = 0,803$) under konflikter. Dette tyder på at utviklingen av foreldrenes konfliktnivåer var lik for foreldre som bodde på steder med ulik grad av smittetrykk. Resultatene fra interaksjonsanalysene, slik de vises for de ulike pandemiperiodene, er gjengitt i Tabell 6. Som man ser av tabellen, er det ingen signifikant interaksjon ved noen av tidspunktene.

Tabell 6

Interaksjon mellom periode og smittetrykk på foreldrenes konfliktnivå (samarbeid og verbal aggresjon)

<i>Interaksjonstidspunkt</i>	Samarbeid		Verbal aggresjon	
	<i>Est.</i>	<i>KI</i>	<i>Est.</i>	<i>KI</i>
F-konflikt, første nedsteng. x Smittetrykk	-0,04	-0,15 – 0,06	0,01	-0,10 – 0,12
F-konflikt, første gjenåpn. x Smittetrykk	-0,00	-0,15 – 0,14	-0,02	-0,19 – 0,14
F-konflikt, andre nedsteng. x Smittetrykk	-0,03	-0,14 – 0,08	0,01	-0,11 – 0,12
F-konflikt, andre gjenåpn. x Smittetrykk	-0,05	-0,15 – 0,06	-0,00	-0,12 – 0,11
F-konflikt, post-pandemi x Smittetrykk	0,02	-0,09 – 0,13	-0,06	-0,18 – 0,06
N	1153 familier		1112 familier	
Observasjoner	4464		4250	
Marginal R ² /Total R ²	0,177 / 0,480		0,078 / 0,593	

Note: Interaksjonen for hver av periodene sammenligner utviklingen av foreldrekonflikt fra pre-pandemi til den respektive perioden for familier som bor på steder med høyt (innenfor Ring 1 og 2) versus lavt (utenfor ring 1 og 2) smittetrykk. Hovedeffekter og kontrollvariabler er inkludert i analysene, men vises ikke i denne tabellen. Est. = Ustandardiserte estimer, KI = Konfidensintervall, F-konflikt = Foreldrekonflikt, nedsteng. = nedstenging, gjenåpn. = gjenåpning.

Diskusjon

Hovedformålet med dette notatet var å kartlegge foreldres konfliktatferd, både under og etter covid-19-pandemien, sammenlignet med før pandemien. Vi undersøkte to dimensjoner av konfliktatferd: samarbeid og verbal aggresjon. I tillegg undersøkte vi om det var forskjell i konfliktutvikling mellom mødre og fedre, og om grad av foreldrestress under den første nedstengingen, smittetrykk, og ulike sosioøkonomiske bakgrunnsfaktorer påvirket konfliktutviklingen gjennom de ulike periodene.

Utvikling av konstruktive og destruktive foreldrekonflikter gjennom og etter pandemien

Både når det gjaldt samarbeid og verbal aggresjon, viste resultatene at det var en endring i både første og andre nedstengingsperiode. Foreldrene samarbeidet mer og var mindre verbalt aggressive ved uenigheter i disse periodene. Resultatene fra Helland et al. (2021), som er basert på det samme FamilieForSK-utvalget, har allerede vist at det var en tendens til at foreldrene hadde mindre destruktive konflikter under den første nedstengningen, rett etter 12. mars 2020. Resultatene i dette notatet viser at trenden var enda tydeligere for den andre nedstengingsperioden, da Delta-varianten hadde kommet til Norge.

Når vi i denne studien finner at foreldrene samarbeidet mer og var mindre verbalt aggressive under nedstengingsperiodene, er dette i tråd med noe internasjonal forskning på feltet (Daks et al., 2022; Günther-Bel et al., 2020). Daks og kollegaer (2022) fant blant annet en liten økning i foreldres tilfredshet med forholdet til partneren, samt en reduksjon i uenighet mellom foreldre over en åtte ukers periode tidlig i pandemien i USA. Samtidig, sett i lys av at disse periodene tilsvarte perioder hvor det var utstrakt grad av nedstenging i Norge, ble vi noe overrasket over funnene. I tråd med en del annen litteratur, som finner økt foreldrekonflikt under pandemien (Chung et al., 2023; Lee et al., 2022), forventet vi at økte belastninger i form av mer ansvar for barn som var mer hjemme, ville føre til at foreldrene samarbeidet mindre og utviste mer destruktive konflikter. Våre resultater viste at familiene klarte å håndtere konflikter på en mer konstruktiv måte under nedstengingsperiodene.

Når disse resultatene ikke bekrefter våre forventninger, kan dette tolkes på flere måter. Selv om det kunne være stressende å ha barna mye hjemme (Helland et al., 2021), var det samtidig færre avtaler og fritidsaktiviteter å følge opp, både for foreldre og barn. Dette er i tråd med noen andre undersøkelser fra en norsk kontekst som viser at familier i Norge opplevde positive endringer i pandemien, blant annet at familiemedlemmer kjente på økt ro i hverdagen, og at mange fikk mer tid sammen (Pedersen & Egeland, 2020; Øverli & Gundersen, 2020). Færre sosiale forpliktelser kunne gi et kjærkomment pusterom for mange. Dette kan ha ført til at foreldre faktisk kranglet mindre og hadde mer konstruktivt samarbeid gjennom perioder med nedstengning.

Norge var i stor grad beskyttet av en velferdsstat som gjorde at potensielle endringer i arbeidssituasjonen og helse trolig fremstod som mindre truende enn i mange andre land. Selv om mange foreldre mistet arbeid eller ble permittert, kunne permisjonsordninger og velferdsordninger gi familiene en viss trygghet. Myndighetene implementerte raskt ordninger for å støtte personer som midlertidig mistet jobben, og foreldre som fikk økt ansvar for barna. I Norge er det også et høyt nivå av tillit til myndighetene (Ihlen et al., 2022), noe som kan ha bidratt til en følelse av trygghet for familiene, både økonomisk og i forhold til fremtiden, til tross for den usikre situasjonen.

Det var også en nedgang i verbal aggresjon blant foreldrene i de siste periodene vi undersøkte, særlig i den siste perioden hvor det var full gjenåpning av samfunnet. Vi så ikke en slik endring når det gjaldt samarbeid. Denne nedgangen kan kanskje være et resultat av at det var gått lang tid siden foreldrene var i kontakt med familieverntjenesten, og for en stor del av utvalget kan tiden siden samlivsbruddet ha ført til at destruktive konfliktstrategier ble helet og redusert. Gitt at utvalget ble rekruttert fra familieverntjenesten, hadde de mest sannsynlig et forhøyet nivå av foreldrekonflikter da de ble med i studien, sammenlignet med den generelle befolkningen. I tillegg kan familiene ha fått god hjelp ved familievernkontoret, som kan forklare nedgangen i destruktive foreldrekonflikter over tid, også etter pandemien. Vi kan heller ikke utelukke at en nedgang i verbal aggresjon i den siste perioden er et resultat av skjevhet i frafall fra studien, og at foreldrene med mer destruktive foreldrekonflikter over tid hadde mer tilbøyelighet for å falle fra.

Ingen kjønnsforskjell i konfliktutvikling

Vi observerte ingen forskjeller i konfliktutvikling mellom mødre og fedre gjennom de ulike periodene som vi undersøkte. Tidligere forskning har imidlertid rapportert flere kjønnsforskjeller når det gjelder hvordan foreldre ble påvirket av covid-19-pandemien. Blant annet er det vist at kvinner opplevde flere symptomer på depresjon, angst, stress, samt lavere resiliens og trivsel enn menn under pandemien (Gibson et al., 2021; Thomas et al., 2022). Flere mulige forklaringer på hvorfor kvinner opplevde dårligere psykisk helse enn menn har blitt foreslått, blant annet at flere kvinner enn menn jobber i helsesektoren, og dermed ble mer direkte påvirket av pandemien (Lai et al., 2020; Lopez-Atanes et al., 2020; Makino et al., 2020). Videre er det også flere studier som har pekt på en ubalanse i arbeidsfordelingen på hjemmebane, som kan ha påvirket kvinners psykiske helse mer negativt under pandemien, der mødre blant annet tok en større del av ansvaret enn fedre for oppfølging av barn som var på hjemmeskole eller hjemme fra barnehage (Makino et al., 2020). Denne ulikheten i ansvarsfordeling har vi også observert blant deltakerne i FamilieForSK, det samme utvalget som dette notatet er basert på, der vi tidligere har rapportert at kvinner brukte vesentlig mer tid enn menn på husarbeid og oppgaver knyttet til omsorg for barn under pandemien (Bårdstu et al., 2022). I FamilieForSK har vi også funnet at kvinner hadde en større sannsynlighet enn menn for å følge et mønster med kronisk høye nivåer av foreldrestress, som startet allerede før pandemien og forble stabilt høyt eller økte under pandemien (Bårdstu & Helland, 2022). Høye stressnivåer og økende ulikhet i arbeidsfordeling hjemme er faktorer som kan ha vært en kilde til konflikt, og som kunne ha hatt sammenheng med utviklingen av kvinners konfliktstrategier i en negativ retning (Daks et al., 2022).

Når vi likevel ikke finner forskjell mellom mødre og fedre i konfliktutvikling, kan det skyldes flere forhold. Det kan være at kjønnsforskjellene som er avdekket når det gjelder psykisk helse og stress, ikke nødvendigvis manifesterer seg direkte i foreldrenes konfliktatferd. Selv om kvinner opplevde høyere nivåer av stress og psykiske utfordringer, kan de ha håndtert konflikter på en måte som ikke nødvendigvis skilte seg fra menns tilnærming. Konfliktstrategier kan være påvirket av andre faktorer, som individuelle mestringsmekanismer, sosial støtte eller tidligere erfaringer med konfliktløsning, som i denne studien kan ha vært mer likt mellom kjønnene. En annen mulig forklaring kan være at pandemien, til tross for økt stress og ulikhet i ansvarsfordeling, førte til økt samhold, noe som kan ha redusert kjønnsforskjeller i konfliktutviklingen. Det kan også tenkes at måleinstrumentene vi brukte ikke fanget opp nyanser i hvordan stress og psykisk helse påvirket konfliktstrategiene ulikt hos mødre og fedre. Fremtidige studier bør undersøke dette nærmere.

Betydningen av foreldrestress tidlig i pandemien for konfliktutviklingen under og etter pandemien

Tidligere funn fra FamilieForSK-studien viser at foreldrene hadde betydelig økt stress i den første fasen av pandemien (Helland et al., 2021). Vi var i dette notatet opptatt av å finne ut om tidlig stress i denne perioden kunne påvirke senere samarbeid og verbal aggresjon ved uenigheter.

Et viktig hovedfunn i denne sammenheng var at foreldre med høyere grad av tidlig foreldrestress jevnt over rapporterte lavere nivåer av samarbeid og høyere nivåer av verbal aggresjon på tvers av alle periodene. En mulig tolkning er at høye nivåer av foreldrestress er en risikofaktor for destruktiv konfliktatferd. Dette er i tråd med resultater fra internasjonale studier, som viser at foreldrestress kan ha en negativ innvirkning på både familiedynamikk og familiemedlemmers trivsel og psykisk helse (Chung et al., 2022, 2023; Lucassen et al., 2021). Blant annet viser en studie fra Nederland at høyere nivåer av foreldrestress var knyttet til dårligere samarbeid mellom foreldre tidlig i pandemien (Lucassen et al., 2021). I denne studien deltok 96 familier med både mødre og fedre. Det er mulig at mye foreldrestress og høye nivåer av destruktiv konfliktatferd reflekterer underliggende utfordringer hos individene, i paret eller i deres omgivelser som gir utslag på begge variablene, uten at den ene nødvendigvis forårsaker den andre.

Samtidig viste resultatene i dette notatet at foreldre som hadde høyere grad av foreldrestress tidlig i pandemien også hadde større reduksjon i verbal aggresjon fra første nedstengingsperiode til etter pandemien, sammenlignet med de som hadde lavere nivåer av tidlig foreldrestress. Det var ingen slik interaksjon med de andre periodene som vi undersøkte. Et stort antall tidligere studier har funnet en sammenheng mellom foreldrestress og konflikt, der mer stress henger sammen med mer destruktive konflikter (Feinberg et al., 2022; Cassinat et al., 2021; Lee & Joo, 2024; Roos et al., 2021). Slike funn er i tråd med flere teoretiske rammeverk, inkludert risiko- og beskyttelsesmodellen til Prime og kollegaer (2020), som tydeliggjør hvordan stress kan «komme under huden» på familier ved å påvirke blant annet hvordan familiemedlemmene kommuniserer og samarbeider seg imellom. De fleste empiriske studier som ser på sammenhengen mellom foreldrestress og konflikt under covid-19-pandemien er imidlertid tversnittundersøkelser der konflikt og stress blir målt på samme tidspunkt. En longitudinell studie fra USA fant støtte for hypotesen om at stress predikerer senere konflikt mellom foreldrene (Daks et al., 2022). Denne studien ble imidlertid gjennomført over en periode på kun åtte uker tidlig i pandemien. Det har derfor vært et behov for studier som ser på i hvilken grad foreldrestress kan sies å predikere konflikt over en lengre periode og i andre kulturer. FamilieForSK-studien skiller seg ut ved å gi et unikt langtidsbilde av hvordan tidlig foreldrestress under pandemien kan henge sammen med foreldres samarbeid og konflikthåndtering over tid.

Kjennetegn ved foreldrene som rapporterte om en økning i destruktive foreldrekonflikter i pandemiens ulike faser.

Da vi undersøkte om det var noen kjennetegn ved foreldrene som rapporterte om en økning i destruktive foreldrekonflikter i de ulike fasene av pandemien, var det kun familiestatus som hadde en betydning. Foreldre som bodde fra hverandre, opplevde i større grad en nedgang i verbal aggresjon under første nedstengingsperiode, sammenlignet med foreldre som bodde sammen. Imidlertid så vi ingen tilsvarende sammenheng i senere perioder. Ingen andre variabler hadde en signifikant sammenheng med endring i verbal aggresjon i noen av periodene.

Tidligere forskning har beskrevet utfordringer blant skilte foreldre under covid-19-pandemien, inkludert reforhandling av bostedsordninger knyttet til endringer i barnas hverdagsrutiner, overgangen for barna mellom hjemmene, ulike holdninger til smittevernsatferd og sosial isolasjon, samt ansvarsfordeling for oppfølging av hjemmeskole (Goldberg et al., 2021). Når vi i denne studien finner at det særlig var foreldre som bodde fra hverandre som opplevde en reduksjon i destruktive foreldrekonflikter tidlig i pandemien, kan dette tyde på at det å være fysisk adskilt dempet muligheten for verbale konflikter i denne tidlige fasen. Dette resultatet er allerede vist i artikkelen til Helland et al. (2021) og kan videre forklares med at de fleste av familiene hvor foreldrene bodde fra hverandre i FamilieForSK-utvalget hadde en ordning hvor barna bodde like mye hos hver forelder (50/50). Foreldre som hadde barna 50% av tiden hadde også mer tid for seg selv, og de kunne kanskje oppleve mindre av den doble belastningen ved å kombinere jobb med å ta vare på barna på hjemmeskole, sammenlignet med foreldre som hadde barna hjemme hele eller mesteparten av tiden. Det kan også være at barna flyttet noe mindre mellom foreldrene i den første fasen av pandemien, noe som kan ha gjort at det var færre kontaktpunkter og utfordrende ting å krangle om for foreldrene. I tillegg kan det være at familiene hvor foreldrene bodde sammen hadde mer utfordringer da de ble rekruttert til studien ettersom de hadde oppsøkt hjelp ved familievernkontoret, sammenlignet med familiene hvor foreldrene bodde fra hverandre, hvor flesteparten var til mekling og ikke nødvendigvis selv hadde oppsøkt familievernkontoret dersom ikke meklingen var obligatorisk.

Vi var imidlertid overrasket over at ingen andre faktorer hang sammen med endring i verbal aggresjon i noen av periodene. I henhold til risiko- og beskyttelsesmodellen til Prime og kollegaer (2020), er det mange bakgrunnsvariabler som kan gjøre familier mer eller mindre sårbare for negative følger av pandemien. Tidligere studier fra andre kontekster enn pandemien har blant annet funnet at lav utdanning, dårlig økonomi og arbeidsledighet er risikofaktorer for økt familiekonflikt (Kinnunen et al., 2004; Song et al., 2011; Zhang & Liu, 2011). Nyere pandemiforskning har også vist at risiko for foreldrekonflikt var høyere i familier med lav sosioøkonomisk status (Lee et al., 2023; Turliuc & Candel, 2021). Disse funnene er imidlertid ikke helt entydige (Barbuscia et al., 2023), særlig gjelder dette studier fra en skandinavisk kontekst, der gode velferdsordninger og relativt lav sosial ulikhet kan ha spilt en beskyttende rolle (Reme et al., 2022). Dette kan muligens forklare at vi i denne studien ikke finner de samme resultatene som de fleste internasjonale studier har vist.

Ingen forskjell i konfliktutvikling mellom familier som opplevde ulik grad av smitteverntiltak

Vi fant ingen støtte for at utviklingen av konfliktatferd var ulik for foreldre som bodde på steder med ulik grad av smittetrykk. Så vidt vi vet har ingen tidligere studier spesifikt undersøkt betydningen av grad av smittevernstiltak for foreldres konfliktutvikling under pandemien, men undersøkelsen fra AFI fant at det var en tendens til at personer som bodde utenfor Oslo opplevde mindre stress enn personer som var bosatt i Oslo (Egeland et al., 2021). Videre finnes det flere norske og internasjonale studier som har undersøkt betydningen av slike smitteverntiltak for psykisk helse generelt. En rapport om livskvalitet i den norske befolkningen fra Folkehelseinstituttet i desember 2020 fant at ensomhet og psykiske plager var relativt stabilt fra før pandemien til tidlig i pandemien (juni-juli 2020), men økte senere i pandemien (november-desember 2020) (Bang Nes et al., 2020). Endringen var særlig markant i Bergen og Oslo, der smitteverntiltakene var mer omfattende enn i andre deler av landet. Disse endringene så imidlertid ut til å forsvinne i de fleste tilfeller etter at

smittevernstiltakene ble opphevet (Vedaa et al., 2021). Thomas et al. (2022) fant at i USA hadde personer som opplevde økt smittetrykk og flere smittevernstiltak større risiko for psykisk uhelse tidlig i pandemien enn de som opplevde mindre smittetrykk og færre tiltak. En systematisk litteraturgjennomgang av Gibson et al. (2021) identifiserte bosted som en kilde til ulik psykisk helse under pandemien. I deres gjennomgang av 18 studier som undersøkte betydningen av geografisk bosted for psykisk helse, fant de at det å bo i nærheten av et smittesenter var assosiert med dårligere psykisk helse på tvers av flere land, inkludert Canada, Kina og USA.

Til tross for funn fra tidligere studier, fant vi altså ingen forskjeller i foreldrekonflikt basert på smittetrykk. En mulig forklaring kan være at selv om psykisk helse og stressnivå kan variere noe geografisk, er familiens samspill og konfliktmønstre i større grad påvirket av forhold på individ- og familienivå, som relasjonskvalitet, tidligere konfliktmønstre og støtte i nære omgivelser, snarere enn ytre faktorer som bosted og smittevernstiltak. Det er også mulig at mediedekningen og den nasjonale kommunikasjonen om pandemien bidro til en relativt lik opplevelse av krisesituasjonen på tvers av landet, uavhengig av faktisk smittetrykk. Alternativt kan det tenkes at smittevernstiltakene – selv der de var strengere – ikke nødvendigvis påvirket dagliglivet i familier i ulik grad, for eksempel dersom foreldrene allerede hadde hjemmekontor eller barna i utgangspunktet hadde lite sosial kontakt utenfor hjemmet. Endelig kan det være metodiske forklaringer, som at vår inndeling etter fylker og regionalt smittetrykk ikke fanger opp mer finmaskede forskjeller på lokalt nivå, eller at utvalget vårt ikke hadde nok variasjon til å avdekke slike forskjeller.

Styrker og Begrensninger

Det er flere styrker ved denne studien som det er verdt å fremheve. For det første har studien et stort utvalg deltakere fra en potensielt utsatt gruppe i befolkningen. Dette mener vi gjør studien ekstra relevant fordi det var en særlig bekymring for de sårbare familiene under pandemien. For det andre har vi mål fra deltakerne både før, under og etter pandemien. Denne tidsdimensjonen er spesielt verdifull, ettersom den gir mulighet til å observere både de umiddelbare og langsiktige konsekvensene av pandemien på deltakerne. Det er få andre studier som har hatt muligheten til å følge et utvalg over en så lang periode og som har hatt tilgang til data fra før pandemien inntraff. Dette gir en unik mulighet til å sammenligne tilstander før og etter krisen, og dermed isolere virkningen av pandemien på en mer presis måte. For det tredje benytter vi svar fra både mødre og fedre, noe som gjør at vi får et bredt og nyansert perspektiv på dynamikken i familiene som vi undersøker.

Samtidig som studien har noen styrker, har den også noen begrensninger. For det første var det en utfordring knyttet til om vi hadde svar fra mor, far eller begge foreldrene. For å utnytte dataene på best mulig måte, valgte vi å bruke begge foreldrenes rapport der det var mulig. I hovedanalysene brukte vi en samrapportert foreldreskåre, men denne skåren var ofte kun basert på én forelders rapport. Vi valgte å løse dette ved å kontrollere for rapportør i analysene. Vi har også gjennomført noen sensitivitetsanalyser, hvor vi gjorde egne analyser for selvrapport og andre-rapport (i tillegg til samrapport). Det er interessant at funnene endret seg noe basert på hvem som er rapportør. Det anses som viktig at videre studier tar hensyn til dette.

For det andre har vi ikke inkludert vold når vi omtaler foreldrekonflikter i dette notatet. I spørreskjemaet har vi spurt foreldrene eksplisitt om konfliktatferd, både den de selv og den andre forelder utviser når de er uenige. Samtidig kan denne avgrensningen være utfordrende, og vi erkjenner at det kan være vanskelig å trekke en klar linje mellom for eksempel verbal aggresjon og

psykisk vold, ettersom det ofte er overlapp mellom disse fenomenene. Selv om vi er bevisste på at vold ofte kan være en del av foreldrekonflikter, har vi likevel valgt ikke å behandle vold som et eget tema. Vi mener at voldstemaet fortjener egen oppmerksomhet og bør behandles for seg selv i fremtidige studier.

En tredje begrensning omhandler målene som vi har brukt. Vi har valgt å inkludere kun to dimensjoner av konfliktatferd: samarbeid og verbal aggresjon. Vi mener at disse dimensjonene er gode indikatorer på de respektive fenomenene som vi undersøker, konstruktive og destruktive foreldrekonflikter. Samtidig er foreldrekonflikt et komplekst fenomen, og det består av flere dimensjoner og nyanser enn det vi har fanget opp her. Vi har også valgt å bruke kortversjoner, både for foreldrenes konfliktatferd og for foreldrestress. Selv om disse er utviklet og validert i en norsk kontekst, kan bruk av kortversjoner ha begrenset bredden i det vi har undersøkt. Det er også verdt å nevne at skårene for foreldrestress og samarbeid ved noen av tidspunktene hadde lav reliabilitet (Cronbach's alpha mellom .60 og .70), noe som kan ha påvirket *påliteligheten* til måleinstrumentene og dermed også resultatene basert på dem.

En fjerde begrensning er knyttet til mangfoldet i utvalget. Det var veldig få av familiene som hadde annen etnisk bakgrunn enn norsk (< 10%). Vi skulle gjerne sett nærmere på kulturelle forskjeller og familier med minoritetsstatus, men på grunn av den lave andelen av familier hvor dette var aktuelt, var ikke dette mulig. Vi håper at fremtidige studier på familiedynamikk i Norge kan ha et tydeligere fokus på kulturelle forskjeller.

Videre er det utfordringer knyttet til frafall og manglende data. De fleste deltakerne hadde data på utfallsvariablene fra kun 1 eller 2 perioder, mens langt færre hadde data fra 4 eller flere perioder. Vi delte inn foreldrenes svar etter tidspunktet for når de svarte på spørreskjemaene. Dette innebar også noen utfordringer. Blant annet kunne foreldrene ikke ha svart både rett før pandemistart 12. mars og rett etter pandemistart, noe som medførte at svært få foreldrene hadde svar på alle de seks tidspunktene. Samtidig var det helt tilfeldig om foreldrene svarte før eller etter 12. mars (forskjellen mellom gruppene var kun tidsmessig), noe som gjør at vi kan tolke endringene som reelle effekter av tid og pandemiens innvirkning. Sensitivitetsanalysene, der vi sammenlignet foreldrene hvor vi hadde svar fra ett tidspunkt versus fra de vi hadde svar om fra flere tidspunkt, viste at gruppene ikke skilte seg fra hverandre på utfallsvariablene, samarbeid og verbal aggresjon. Samtidig skilte de seg fra hverandre på enkelte bakgrunnsvariabler. Det var større sannsynlighet for at foreldre med svar kun én gang bodde hver for seg, og at de hadde lavere inntekt og utdanningsnivå sammenlignet med foreldre som svarte ved to eller flere tidspunkt. Dette viser viktigheten av å kontrollere for disse variablene i analysene.

En siste potensiell svakhet som det er viktig å fremheve, er utvalgets representativitet. Ettersom familiene er rekruttert fra familieverntjenesten, anser vi dem ikke som representative for den generelle befolkningen.⁶ Samtidig mener vi at det faktum at de er rekruttert fra familieverntjenesten og står overfor ulike utfordringer i familien, er en styrke, og gjør utvalget godt egnet til å studere nettopp foreldrekonflikter.

⁶ Se nærmere beskrivelse av dette i metodedelen (under utvalg og prosedyre)

Konklusjon og implikasjoner

Resultatene fra dette notatet viser at det var en endring i foreldrenes konfliktatferd når det gjaldt samarbeid og verbal aggresjon i de ulike fasene av pandemien og etter pandemien. Det var en klar økning i foreldres samarbeid både i den første og den andre nedstengingsperioden, sammenlignet med pre-pandemiperioden. Denne økningen holdt seg stabil også etter at vi kontrollerte for faktorer som foreldrenes kjønn, inntekt, familiestatus og rapportør. Når det gjaldt verbal aggresjon, viste resultatene en reduksjon i de samme periodene som vi så en økning i samarbeid- det vil si første og andre nedstengingsperiode- samt en markant nedgang i post-pandemiperioden. Dette kan tyde på at pandemien fungerte som en katalysator for bedre samarbeid og mindre destruktive konflikter blant foreldre, til tross for de krevende omstendighetene. Foreldrestress tidlig i pandemien hadde også betydning for utviklingen av verbal aggresjon. Selv om foreldrene som rapporterte høyere stressnivåer tidlig i pandemien gjennomgående hadde høyere nivåer av verbal aggresjon i de ulike periodene under og etter pandemien, hadde disse foreldrene samtidig den største reduksjonen i verbal aggresjon etter pandemien.

Til tross for de utfordrende forholdene under pandemien, ser det ut til at mange foreldre fant måter å styrke samarbeidet og redusere konfliktnivået på, særlig i nedstengingsperiodene. Dette kan delvis forklares med at familier tilbrakte mer tid sammen og dermed muligens ble nødt til å samarbeide bedre. Samtidig bør vi ikke undervurdere viktigheten av tiltak og tjenester som støtter foreldre i krisesituasjoner, spesielt tiltak som vektlegger stressmestring og konfliktforebygging.

Det vurderes som viktig at tilgang til tjenester forblir tilgjengelige under nye nedstenginger, både for å hjelpe de familiene som allerede har ekstra store utfordringer fra før, men også for at familier har mulighet for å kunne oppsøke hjelp før vanskene blir for store. Resultatene fra en tidligere studie (Holt et al., 2021), viser at familier med de største foreldrekonfliktene i mindre grad oppsøkte hjelpe- og omsorgstjenestene i den første fasen av pandemien, selv om det var nettopp disse familiene som hadde mest behov for hjelp. Dette kan ha hatt negative konsekvenser for deres fungering, og det kan derfor være viktig å ha en proaktiv tilnærming for å nå ut til familier med de største utfordringene.

Det kan fremstå som et paradoks at foreldrene, til tross for økt stress i begynnelsen av pandemien, rapporterte om mer samarbeid og mindre verbal aggresjon under nedstengingsperiodene. Dette kan tyde på at mange familier tilpasset seg den nye situasjonen godt og fant hensiktsmessige måter å håndtere stresset på. Det er imidlertid viktig å være forsiktig med å trekke for definitive slutninger basert på disse funnene. Det kan være at for mange var livet før pandemien allerede preget av stress og press. Den økte bekymringen knyttet til pandemien kan ha ført til et annet type stress – et stress som kanskje var mer relatert til bekymringer om barn, helse, økonomi og fremtid, i motsetning til det mer hverdagslige stresset som preget livet før nedstengningen. Dette kan gi implikasjoner for tjenestetilbudet til familier, spesielt med tanke på hvordan vi forstår og hjelper familier å mestre stress i ulike livssituasjoner. Mange familier kan ha nytte av mer støtte når det gjelder å håndtere hverdagsstress, gi god omsorg og følge opp barna, kommunisere effektivt og samarbeide om utfordringer. Det kan være nyttig for tjenestene å tilby verktøy og ressurser som styrker familienes evne til å håndtere stress på en måte som fremmer samarbeid, i stedet for at stresset fører til konflikt og utbrenthet.

Det er viktig å løfte frem at pandemien også var emosjonelt krevende for mange familier. Sosial isolasjon fra venner og hverdagsaktiviteter kunne gjøre at mange ble mer ensomme. For det andre kunne mange være bekymret og engstelige, både for barna og for egen og andres fysiske helse, som syke og eldre personer i nær omgangskrets. Selv om det allerede har blitt forsket en del på effekten av pandemien, er det fortsatt behov for mer forskning som undersøker hvordan personer og familier ble påvirket på ulike måter og over lengre tid. Det er også viktig i den sammenheng å spørre barna hva de opplevde som mest utfordrende i pandemien. I dette notatet har vi ikke brukt data fra barna, men det er viktig at deres stemmer blir inkludert i fremtidig forskning for å få et mer helhetlig bilde av hva som var utfordrende under pandemien, og hvordan vi kan støtte både foreldre og barn gjennom fremtidige kriser

Referanser

- Abidin, R. R. (1992). The Determinants of Parenting Behavior. *Journal of Clinical Child Psychology*, 21(4), 407–412. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp2104_12
- Astrup, E., Elstrøm, P., Greve-Isdahl, M., Johansen, T. B., Rotevatn, T. A., & Surén, P. (2021). *Evaluering av effekt av smitteverntiltak i skoler februar-april 2021*. Folkehelseinstituttet.
- Bang Nes, R., Aarø, E. L., Vedaa, Ø. og Nilsen, T. S. (2020). Livskvalitet og psykisk helse under koronaepidemien november-desember 2020. Hentet fra: <https://www.fhi.no/hs/fylkeshelseundersokelser/livskvalitet-og-psykisk-helse-under-koronaepidemien--nov-des-2020/>
- Barbuscia, A., Pailhé, A., & Solaz, A. (2023). Do income and employment uncertainty affect couple stability? Evidence for France during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Population*, 39(1), 19. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37395827/>
- Bates, D., Mächler, M., Bolker, B., & Walker, S. (2015). Fitting Linear Mixed-Effects Models Using lme4. *Journal of Statistical Software*, 67(1), 1–48. <https://doi.org/10.18637/jss.v067.i01>
- Berry, J. O., & Jones, W. H. (1995). The Parental Stress Scale: Initial psychometric evidence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(3), 463–472. <https://doi.org/10.1177/0265407595123009>
- Breivik, K., & Olweus, D. (2006). Children of divorce in a Scandinavian welfare state: Are they less affected than US children? *Scandinavian Journal of Psychology*, 47(1), 61–74. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2006.00493.x>
- Brock, R. L., & Kochanska, G. (2016). Interparental conflict, children's security with parents, and long-term risk of internalizing problems: A longitudinal study from ages 2 to 10. *Development and Psychopathology*, 28(1), 45–54. <https://doi.org/10.1017/S0954579415000279>
- Bårdstu, S. K., & Helland, M. S. (2022). Foreldrestress gjennom Covid-19 Pandemien. (Notat 2022). Folkehelseinstituttet. <https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/bitstream/handle/11250/3111626/Notat%2b2%2bWP1%2bForeldrestress%2bgjennom%2bCovid19%2bpandemien.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bårdstu, S. K., Helland, M. S., & Holt, T. (2022). Likestilling under Covid-19 Pandemien? Kjønnsforskjeller i Arbeidsdeling og Tidsbruk på Omsorgs-og Husarbeidsoppgaver i Hjemmet. (Notat 2022). Folkehelseinstituttet. <https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/bitstream/handle/11250/3111625/Notat%2b3%2bWP1%2blikestilling%2bunder%2bCOVID19.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cassinat, J. R., Whiteman, S. D., Serang, S., Dotterer, A. M., Mustillo, S. A., Maggs, J. L., & Kelly, B. C. (2021). Changes in family chaos and family relationships during the COVID-19 pandemic: Evidence from a longitudinal study. *Developmental Psychology*, 57(10), 1597. <https://doi.org/10.1037/dev0001217>
- Clements, M. L., Martin, S. E., Randall, D. W., & Kane, K. L. (2014). Child and parent perceptions of interparental relationship conflict predict preschool children's adjustment. *Couple & Family Psychology: Research & Practice*, 3(2), 110–125. <https://doi.org/10.1037/cfp0000017>
- Chung, G., Lanier, P. & Wong, P. Y. J. (2022). Mediating Effects of Parental Stress on Harsh Parenting and Parent-Child Relationship during Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Singapore. *Journal of Family Violence*, 37, 801–812. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00200-1>

- Chung, G., Chan, X. W., Lanier, P., & Wong, P. Y. J. (2023). Associations between work–family balance, parenting stress, and marital conflicts during COVID-19 pandemic in Singapore. *Journal of Child and Family Studies*, 32(1), 132–144. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02490-z>
- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2010). *Marital conflict and children: An emotional security perspective*. Guilford Press.
- Daks, J. S., Peltz, J. S., & Rogge, R. D. (2022). The impact of psychological flexibility on family dynamics amidst the COVID-19 pandemic: A longitudinal perspective. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 26, 97–113. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2022.08.011>
- Egeland, C., Pedersen, E., Nordberg, T. H. & Ballo, J. G. (2021). *Barnefamilienes hverdagsliv i Norge 2021* (AFI FoU-resultat 2021: 06). https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2788919/AFI_fou_6_2021_Barnefamilienes%20hverdagsliv%20i%20Norge%202021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ekas, N. V., Kouros, C. D., Rigsby, B. A., Madison, S., Hymel, J., & Filippi, M. (2024). A longitudinal examination of mental health and marital functioning of mothers and fathers of autistic adolescents during COVID-19. *Autism*, 28(3), 674–689. <https://doi.org/10.1177/13623613231182180>
- Feinberg, M. E., A. Mogle, J., Lee, J.-K., Tornello, S. L., Hostetler, M. L., Cifelli, J. A., Bai, S., & Hotez, E. (2022). Impact of the COVID-19 Pandemic on Parent, Child, and Family Functioning. *Family Process*, 61, 361–374. <https://doi.org/10.1111/famp.12649>
- Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2010). Adolescent triangulation into parental conflicts: Longitudinal implications for appraisals and adolescent-parent relations. *Journal of Marriage and Family*, 72(2), 254–266. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00697.x>
- Gibson, B., Schneider, J., Talamonti, D., & Forshaw, M. (2021). The impact of inequality on mental health outcomes during the COVID-19 pandemic: A systematic review. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 62(1), 101. <https://doi.org/10.1037/cap0000272>
- Goeke-Morey, M. C., Papp, L. M., & Cummings, E. M. (2013). Changes in marital conflict and youths' responses across childhood and adolescence: A test of sensitization. *Development and Psychopathology*, 25, 241–251. <https://doi.org/10.1017/S0954579412000995>
- Goldberg, A. E., Allen, K. R., & Smith, J. Z. (2021). Divorced and separated parents during the COVID-19 pandemic. *Family Process*, 60(3), 866–887. <https://doi.org/10.1111/famp.12693>
- Günther-Bel, C., Vilaregut, A., Carratala, E., Torras-Garat, S., & Pérez-Testor, C. (2020). A mixed-method study of individual, couple, and parental functioning during the state-regulated COVID-19 lockdown in Spain. *Family Process*, 59(3), 1060–1079. <https://doi.org/10.1111/famp.12585>
- Harold, G. T. & Sellers, R. (2018) Annual Research Review: Interparental conflict and youth psychopathology: an evidence review and practice focused update. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(4), 374–402. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12893>
- Hattangadi, N., Cost, K. T., Birken, C. S., Borkhoff, C. M., Maguire, J. L., Szatmari, P., & Charach, A. (2020). Parenting stress during infancy is a risk factor for mental health problems in 3-year-old children. *BMC public health*, 20, 1–7. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09861-5>
- Helland, M. S., & Borren, I. (2015). *Foreldrekonflikt; identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar* (Rapport 2015:03). Folkehelseinstituttet. https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/bitstream/handle/11250/286311/Helland_2015_For.pdf?sequence=3&isAllowed=y

- Helland, M. S., Holt, T., Gustavson, K., Larsen, L., & Røysamb, E. (2023). Validation and short-form development of Conflict and Problem-Solving Strategy Scales. *Journal of Family Studies*, 29(2), 738–757. <https://doi.org/10.1080/13229400.2021.1981977>
- Helland, M. S., Lyngstad, T. H., Holt, T., Larsen, L., & Røysamb, E. (2021). Effects of Covid-19 lockdown on parental functioning in vulnerable families. *Journal of Marriage and Family*, 83(5), 1515–1526. <https://doi.org/10.1111/jomf.12789>
- Holt, T., Helland, M. S., & Larsen, L. (2021). Hjelpe- og Hjelpe- og velferdstjenester under covid-19-pandemiens første fase: familiers behov, udekkede behov og hjelpesøkende atferd. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 24(2), 118. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2021-02-03>
- House, J. S. (2002). Understanding social factors and inequalities in health: 20th century progress and 21st century prospects. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, 125–142. <https://doi.org/10.2307/3090192>
- Ihlen, Ø., Johansson, B., & Blach-Ørsten, M. (2022). Experiencing COVID-19 in Denmark, Norway and Sweden: The role of the Nordic model. In *Strategic communication in a global crisis* (pp. 18–198). Routledge.
- Kerig, P. K. (1996). Assessing the links between interparental conflict and child adjustment: The conflicts and problem-solving scales. *Journal of Family Psychology*, 10(4), 454–473. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.10.4.454>
- Kochanova, K., Pittman, L. D., & Pabis, J. M. (2021). Parenting stress, parenting, and adolescent externalizing problems. *Journal of Child and Family Studies*, 30(9), 2141–2154. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-01996-2>
- Kinnunen, U., & Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology*, 34, 519–532. <https://doi.org/10.1002/ejsp.213>
- Lai, J., Ma, S., Wang, Y., Cai, Z., Hu, J., Wei, N., Wu, J., Du, H., Chen, T., Li, R., & Hu, S. (2020). Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to Coronavirus disease 2019. *JAMA Network Open*, 3(3). <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3976>
- Larsen, L., Buchmann, N., Morbech, M., Holt, T., Roysamb, E., & Helland, M. S. (2024). Cohort profile: the Dynamics of Family Conflict (FamC) study in Norway. *BMJ open*, 14(8), e080772. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-080772>
- Lee, J. Y., Pace, G. T., Lee, S. J., & Altschul, I. (2021). The Associations of Constructive and Destructive Interparental Conflict to Child Well-Being Among Low-Income Families. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(15-16), 7523–7546. <https://doi.org/10.1177/0886260519835872>
- Lee, S. J., Ward, K. P., & Rodriguez, C. M. (2022). Longitudinal analysis of short-term changes in relationship conflict during COVID-19: A risk and resilience perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(15-16). <https://doi.org/10.1177/0886260521100635>
- Lee, J., Yoo, J., Chin, M., Son, S., Sung, M., & Chang, Y. E. (2023). Pathways from economic hardship to couple conflict by socioeconomic status during COVID-19 in Korea. *Family Relations*, 72(1), 60–76. <https://doi.org/10.1111/fare.12771>
- Lee, W. K., & Joo, Y. S. (2024). COVID-19 stress, marital conflict, social capital, and parenting of preschoolers. *Family Relations*, 73(3), 1518–1535. <https://doi.org/10.1111/fare.13000>
- Li, J., Bünning, M., Kaiser, T., & Hipp, L. (2022). Who suffered most? Parental stress and mental health during the COVID-19 pandemic in Germany. *Journal of Family Research*, 34(1), 281–309. <https://doi.org/10.20377/jfr-704>

- Lopez-Atanes, M., Recio-Barbero, M., & Sáenz-Herrero, M. (2020). Are women still “the other”? Gendered mental health interventions for health care workers in Spain during COVID-19. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1). <https://doi.org/10.1037/tra0000751>
- Lucassen, N., de Haan, A. D., Helmerhorst, K. O. W., & Keizer, R. (2021). Interrelated changes in parental stress, parenting, and coparenting across the onset of the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Psychology*, 35(8), 10651076. <https://doi.org/10.1037/fam0000908>
- Makino, M., Kanie, A., Nakajima, A., & Takebayashi, Y. (2020). Mental health crisis of Japanese health care workers under COVID-19. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice and Policy*, 12(S1), S136–S137. <https://doi.org/10.1037/tra0000819>
- McCoy, K. P., K. P., George, M. R. W., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2013). Constructive and destructive marital conflict, parenting, and children’s school and social adjustment. *Social Development*, 22, 641–662. <https://doi.org/10.1111/sode.12015>
- Neppl, T. K., Senia, J. M., & Donnellan, M. B. (2016). Effects of economic hardship: Testing the family stress model over time. *Journal of Family Psychology*, 30(1), 12–21. <https://doi.org/10.1037/fam0000168>
- NOU 2019:20 (2019). En styrket familietjeneste. En gjennomgang av familievernet. Oslo: Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-20/id2678371/>
- Nygård, E., Flatebø, P., Severinsen, Y., Andreassen, E., & Bekkhus, M. (2024). Foreldrepraksis i Norge, Delrapport 1. UiO, Det samfunnsvitenskapelige fakultet. <https://www.sv.uio.no/psi/forskning/prosjekter/foreldrepraksis-i-norge/publikasjoner/foreldrepraksis-i-norge-delrapport1.pdf>
- Nærde, A., & Sommer Hukkelberg, S. (2020). An examination of validity and reliability of the Parental Stress Scale in a population based sample of Norwegian parents. *PLOS One* 15(12). e0242735. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0242735>
- Oftedal, A., Larsen, L. and Helland, M.S. (2025), Economic Hardship During the Covid-19 Pandemic and Trajectories of Parent–Child Relationships: A Prospective Longitudinal Study Among Norwegian Families. *Family Process*, 64: e70031. <https://doi.org/10.1111/famp.70031>
- Pedersen, E. & Egeland, C. (2020). *Ro og råkjør: innblikk i familiers hverdagsliv under covid-19-nedstengningen* (AFI FoU-resultat 2020:05). <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/10642/9092>
- Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631–643. <https://doi.org/10.1037/amp0000660>
- R Core Team (2023). R: A Language and Environment for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna. <https://www.R-project.org/>.
- Reme, B. A., Wörn, J., & Skirbekk, V. (2022). Longitudinal evidence on the development of socioeconomic inequalities in mental health due to the COVID-19 pandemic in Norway. *Scientific Reports*, 12(1), 3837. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-06616-7>
- Roos, L. E., Salisbury, M., Penner-Goeke, L., Cameron, E. E., Protudjer, J. L., Giuliano, R., ... & Reynolds, K. (2021). Supporting families to protect child health: Parenting quality and

- household needs during the COVID-19 pandemic. *PLOS One*, 16(5), e0251720.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251720>
- Shelton, K. H., & Harold, G. T. (2008). Pathways between interparental conflict and adolescent psychological adjustment: Bridging links through children's cognitive appraisals and coping strategies. *The Journal of Early Adolescence*, 28(4), 555–582.
<https://doi.org/10.1177/0272431608317610>
- Song, Z., Foo, M.-D., Uy, M. A., & Sun, S. (2011). Unraveling the daily stress crossover between unemployed individuals and their employed spouses. *Journal of Applied Psychology*, 96, 151–168. <https://doi.org/10.1037/a0021035>
- Statistisk sentralbyrå (2020). Tabell 12836: *Arbeidsstyrkestatus, etter antall barn i familien og yngste barnets alder 2008-2023*. <https://www.ssb.no/statbank/table/12836/>
- Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. (2021, 2. februar). *Koronaviruset: Kommunene i ring 1 og ring 2 fra Halden-utbruddet får også lettelse i tiltakene*.
<https://www.statsforvalteren.no/ostfold-buskerud-oslo-og-akershus/helse-omsorg-og-sosialtjenester/nyheter---helse-omsorg-og-sosialtjenester/2021/02/koronaviruset-kommunene-i-ring-1-og-ring-2-fra-halden-utbruddet-far-ogsaa-lettelse-i-tiltakene/>
- Thomas, A. S., Osbourne, M., Appelhans, B. M., Roisman, G. I., Booth-LaForce, C., & Bleil, M. E. (2022). Disparities in covid-19–related stressful life events in the United States: Understanding who is most impacted. *Health & Social Care in the Community*, 30(3), 1199–1211. <https://doi.org/10.1111/hsc.13671>
- Turliuc, M. N., & Candel, O. S. (2021). Not all in the same boat. Socioeconomic differences in marital stress and satisfaction during the Covid-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 12, 635148.
- Utdanningsdirektoratet. (2021). *Konsekvenser av smitteverntiltakene i grunnskoler, våren, 2021*.
<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/fakta-om-grunnskolen-2021-22/konsekvenser-av-smitteverntiltak-i-grunnskolen/>
- van Eldik, W. M., de Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P. C. M., Arends, L. R., & Prinzie, P. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin*, 146(7), 553–594. <https://doi.org/10.1037/bul0000233>
- Vedaa, Ø., Nilsen, T. S., Knapstad, M., Bang Nes, R., Aarø, L. E., Knudsen, A. K. S. og Skogen, J. C. (2021). Del 5: Psykisk helse og livskvalitet under pandemien. Hentet fra:
<https://www.fhi.no/ss/korona/koronavirus/folkehelserapporten-temautgave-2021/del-1-9/psykisk-helse-og-livskvalitet-under-pandemien/?term=>
- Verdens helseorganisasjon. (2023, 5. mai). WHO erklærer slutten på COVID-19 som en global helsetrussel. FN Nyheter. <https://news.un.org/en/story/2023/05/1136367>
- Wang, M. T., Henry, D. A., Del Toro, J., Scanlon, C. L., & Schall, J. D. (2021). COVID-19 Employment Status, Dyadic Family Relationships, and Child Psychological Well-Being. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 69(5), 705–712. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.07.016>
- Westrupp, E. M., Bennett, C., Berkowitz, T., Youssef, G. J., Toumbourou, J. W., Tucker, R., Andrews, F. J., Evans, S., Teague, S. J., Karantzas, G. C., Melvin, G. M., Olsson, C., Macdonald, J. A., Greenwood, C. J., Mikocka-Walus, A., Hutchinson, D., Fuller-Tyszkiewicz, M., Stokes, M. A., Olive, L., Wood, A. G., ... Sciberras, E. (2023). Child, parent, and family mental health and

- functioning in Australia during COVID-19: comparison to pre-pandemic data. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 32(2), 317–330. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01861-z>
- Wisyaningrum, S., Epifani, I., & Ediati, A. (2021). Surviving marital relationship during the COVID-19 pandemic: A systematic review on marital conflict. In *International Conference on Psychological Studies (ICPSYCHE 2020)* (pp. 103–108). Atlantis Press.
- Zhang, J., & Liu, Y. (2011). Antecedents of work-family conflict: Review and prospect. *International Journal of Business and Management*, 6(1), 89–103. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v6n1p89>
- Øverli, I. T. & Gundersen, T. (2020). *Familievernet under covid-19. Erfaringer og læring under nedstengning og i en ny hverdag*. NOVA Notat 3/20. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6492/NOVA-Notat-3-2020.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Vedlegg

Vedlegg 1: Utvalg: Beskrivelse av familiene i utvalget ved rekrutteringstidspunktet

	Foreldre (N = 2520)
Foreldres alder, Gj.sn (SD)	39,21 (7,10)
Egenopplevd fremtidsøkonomi	
Jeg vil klare meg svært bra	293 (15,83)
Jeg vil klare meg bra	841 (45,43)
Jeg vil klare meg	617 (33,33)
Jeg vil klare meg dårlig	84 (4,54)
Jeg vil klare meg svært dårlig	16 (0,86)
Arbeidssituasjon	
Heltidsarbeid	1326 (71,56)
Deltidsarbeid	268 (14,44)
Utenfor arbeidslivet	259 (13,98)
Familiestatus	
Bor sammen	956 (43,93)
Bor fra hverandre/ I ferd med å flytte fra hverandre	1220 (56,07)
Fødeland	
Født utenfor Norge	177 (9,59)
Født i Norge	1668 (90,41)
Utdanning	
Lavere utdanning	868 (43,06)
Høyere utdanning (bachelor eller mer)	1148 (56,94)
Smittekategori	
Innenfor Ring 1 og 2	926 (36,80)
Utenfor Ring 1 og 2	1590 (63,20)
Antall barn, Gj.sn (SD)	1,62 (0,67)
Alder, yngste barn, Gj.sn (SD)	5,91 (4,09)
Inntekt, Gj.sn (SD)	576 219 (282 657)

Vedlegg 2: Spørsmål til foreldre

Konfliktstrategier:				
Hva gjør vanligvis du og den andre forelderen når dere har uenigheter med hverandre?				
Kryss av for den svarkategorien som passer best for deg selv (S) og for den andre forelderen (A).				
	Aldri 0	Sjelden 1	Noen ganger 2	Ofte 3
Konfliktstrategi: Samarbeid				
S: Jeg lytter til den andres synspunkt	☐	☐	☐	☐
A: Den andre forelderen lytter til mitt synspunkt	☐	☐	☐	☐
S: Jeg prøver å forstå hva den andre virkelig føler	☐	☐	☐	☐
A: Den andre forelderen prøver å forstå hva jeg virkelig føler	☐	☐	☐	☐
S: Jeg prøver å finne en løsning som møter begge behov	☐	☐	☐	☐
A: Den andre prøver å finne en løsning som møter begge behov	☐	☐	☐	☐
Konfliktstrategi: Verbal aggresjon				
S: Jeg anklager	☐	☐	☐	☐
A: Den andre anklager	☐	☐	☐	☐
S: Jeg skjeller ut, banner, fornærmer	☐	☐	☐	☐
A: Den andre skjeller ut, banner, fornærmer	☐	☐	☐	☐
S: Jeg sier eller gjør noe for å såre den andres følelser	☐	☐	☐	☐
A: Den andre sier eller gjør noe for å såre mine følelser	☐	☐	☐	☐

Foreldrestress:					
Nedenfor finner du noen beskrivelser av følelser og oppfatninger om det å være foreldre.					
Tenk på hvert av punktene med hensyn til hvordan du har det nå for tiden.					
	Veldig uenig 0	1	2	3	Veldig enig 4
Å ha omsorg for barnet/barna mine krever noen ganger mer tid og energi enn jeg har					
Noen ganger bekymrer jeg meg for om jeg gjør nok for barnet/barna mine					
Jeg føler meg overveldet av ansvaret med å være forelder					

Andre enkeltspørsmål som foreldrene svarte på	
	Svaralternativer
Hva er din arbeidssituasjon nå?	1 = Heltidsarbeid 2 = Deltidsarbeid, under utdanning, foreldrepermisjon 3 = Utenfor arbeidslivet (sykemeldt, ufør, arbeidssøkende, annet)
Hva beskriver best bostatusen mellom deg og barnefaren/barnemoren?	0 = Foreldrene bor sammen 1 = Foreldrene bor fra hverandre eller i ferd med å flytte fra hverandre
Foreldres inntekt (hentet fra registerdata fra Statistisk sentralbyrå (SSB))	I antall hele norsk kroner
Foreldres utdanning (hentet fra SSB)	0 = Uten høyere utdanning (til og med videregående skole) 1 = Høyere utdanning (universitets- og høghskolenivå)
Hvor mange barn har du med barnefaren/barnemoren?	1 = 1 barn 2 = 2 barn 3 = 3 barn 4 = 4 barn
Hvor gammel er det yngste barnet?	Angitt i år og måneder
Foreldres kjønn	0 = Mor 1 = Far
Nivå på smittetrykk (lokasjon på familievernkontene hvor familiene ble rekruttert)	0 = Innenfor Ring 1 og 2 1 = Utenfor Ring 1 og 2

Vedlegg 3: Familievernkontor

FAMILIEVERNKONTOR
Innenfor Ring 1 og 2
Asker og Bærum, Askim, Bjørgvin, Christiania torv, Drammen, Enerhaugen, Follo (Ski), Fredrikstad, Moss, Nedre Romerike (Lillestrøm)
Utenfor Ring 1 og 2
Arendal, Bryne, Egersund, Farsund, Gjøvik, Grenland, Hallingdal, Hamar, Haugesund, Homansbyen, Hønefoss, Kongsberg, Kongsvinger, Kristiansand, Levanger, Lillehammer, Molde, Namsos, Nordfjord, Otta, Øvre Telemark (Seljord), Stavanger, Sandefjord, Stord, Trondheim, Tønsberg, Ålesund

Vedlegg 4: Sensitivitetsanalyser med selv- og andrerapport

Samarbeid gjennom og etter pandemien. Separate analyser for henholdsvis samrapport, andrerapport og selvrappport

	Samrapportert Samarbeid		Andrerapportert Samarbeid		Selvrappportert Samarbeid	
	Est.	KI	Est.	KI	Est.	KI
<i>Intersept</i>	2,26***	2,21 – 2,31	1,90***	1,83 – 1,97	2,63***	2,59 – 2,66
Første nedstenging	0,06*	0,01 – 0,12	0,11**	0,04 – 0,18	0,01	-0,03 – 0,05
Første gjenåpning	-0,00	-0,08 – 0,08	0,01	-0,09 – 0,11	0,03	-0,03 – 0,09
Andre nedstenging	0,11**	0,05 – 0,17	0,12**	0,05 – 0,19	0,07**	0,03 – 0,12**
Andre gjenåpning	0,03	-0,03 – 0,09	0,05	-0,02 – 0,12	0,01	-0,04 – 0,05
Post-pandemi	0,06	-0,00 – 0,12	0,07	-0,01 – 0,14	0,04	-0,00 – 0,09
N	1256 familier		1258 familier		1256 familier	
Observasjoner	5795		3332		3332	
Marginal R ² /Total R ²	0.003 / 0.263		0.003 / 0.611		0.004 / 0.394	

Note. Est. = Ustandardiserte estimater, KI = Konfidensintervall. Det er ikke kontrollert for bakgrunnsvariabler i disse analysene. Referansekategorier: Pandemi-perioder: Pre-pandemi.

* p > 0,05. ** p < 0,01. *** p < 0,001.

Verbal Aggresjon gjennom og etter pandemien. Separate analyser for henholdsvis samrapport, andrerapport og selvrappport

	Samrapportert Samarbeid		Andrerapportert Samarbeid		Selvrappportert Samarbeid	
	Est.	KI	Est.	KI	Est.	KI
<i>Intersept</i>	1,06 ***	1,00 – 1,11	1,26***	1,19 – 1,33	0,85***	0,79 – 0,90
Første nedstenging	-0,10**	-0,16 – -0,04	-0,13**	-0,20 – -0,05	-0,06*	-0,12 – -0,00
Første gjenåpning	0,02	-0,06 – 0,10	0,03	-0,08 – 0,13	-0,01	-0,09 – 0,07
Andre nedstenging	-0,13***	-0,19 – -0,07	-0,16***	-0,24 – -0,08	-0,09**	-0,15 – -0,03
Andre gjenåpning	-0,05	-0,11 – 0,01	-0,02	-0,10 – 0,06	-0,08**	-0,14 – -0,02
Post-pandemi	-0,18***	-0,24 – -0,12	-0,17***	-0,25 – -0,09	-0,17***	-0,23 – -0,11
N	1204 familier		1216 familier		1213 familier	
Observasjoner	5494		3180		3172	
Marginal R ² /Total R ²	0.007 / 0.494		0.007 / 0.618		0.007 / 0.575	

Note. Est. = Ustandardiserte estimater, KI = Konfidensintervall. Det er ikke kontrollert for bakgrunnsvariabler i disse analysene. Referansekategorier: Pandemi-perioder: Pre-pandemi.

* p < 0,05. ** p < 0,01. *** p < 0,001.

Vedlegg 5: Frafallsanalyser

Vi gjorde noen frafallsanalyser ved å sammenligne foreldrene som vi hadde svar om på ett tidspunkt og de vi hadde svar om på to eller flere tidspunkt. Analysene fokuserte på utfallsvariablene samarbeid og verbal aggresjon i pre-pandemiperioden, samt enkelte bakgrunnsvariabler. Det var ingen signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjaldt samarbeid eller verbal aggresjon ved pre-pandemiperioden. Det ble derimot funnet forskjeller i enkelte bakgrunnsvariabler mellom de to gruppene.

Samarbeid (pre-pandemiperioden): Foreldre med svar på ett tidspunkt hadde en gjennomsnittsskåre på 2,22, sammenlignet med 2,30 hos de som hadde svar på to eller flere tidspunkt. Denne forskjellen var ikke statistisk signifikant: $t(268,06) = -1,18, p = 0,237$.

Verbal aggresjon (pre-pandemiperioden): Foreldre med svar på ett tidspunkt hadde en gjennomsnittsskåre på 1,04, sammenlignet med 1,05 hos de som hadde svar på to eller flere tidspunkt. Denne forskjellen var ikke statistisk signifikant: $t(249,28) = -0,16, p = 0,875$.

Bosituasjon: Det var større sannsynlighet for at foreldre hvor det kun var svar på ett tidspunkt bodde hver for seg sin (sammenlignet med foreldrene hvor det var svar på to eller flere tidspunkt): $\chi^2(1) = 6,22, p < 0,05$.

Opplevd fremtidsøkonomi: Det var ingen signifikant forskjell mellom gruppene når det gjaldt opplevd fremtidsøkonomi: $\chi^2(4) = 4,89, p = 0,300$.

Utdanning (dikotomisert): Det var større sannsynlighet at foreldre hvor det kun var svar på ett tidspunkt hadde lavere utdanning enn foreldrene hvor det var svar på to eller flere tidspunkt: $\chi^2(1) = 26,35, p < 0,001$.

Inntekt: Foreldre hvor det kun var svar på ett tidspunkt hadde lavere gjennomsnittsinntekt (kr 556 501) enn foreldre hvor det var svar på to eller flere tidspunkt (kr 586 947). Denne forskjellen var statistisk signifikant: $t(1470,9) = -2,32, p < 0,05$.

Disse analysene viser at selv om det ikke var systematiske forskjeller i de sentrale utfallsvariablene, var det noe seleksjon i deltakelse basert på sosiodemografiske faktorer.

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Juni 2025
Postboks 222 Skøyen
NO-0213 Oslo
Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra www.fhi.no